Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

№ 29 (647) ГОД XIII 21 ЛІПЕНЯ 1969 г. ЦАНА 60 гр.

БГКТ

Пасяджэнне прэзідыума ГП

3-га ліпеня прэзідыум Галоўнага праўлення БГКТ абмяркоўваў праект бюджэту на 1969 год. Паасобныя праўленні аддзелаў прыслалі свае прапановы адносна фінансавага бюджэту будучага года. Гайнаўскі аддзел БГКТ у сваім праекце прадбачыў між іншым пакупку касцюмаў для свайго эстраднага калектыву. Плануе ён таксама ў наступным годзе арганізаваць курс ігры на акардэоне для школьнікаў. Усе прапановы паасобных праўленняў былі разгледжаны.

Прэзідыум ГП пастанавіў значна павялічыць суму грошай на выдавецтва. 26 лютага 1969 года канчаецца трохгадовая кадэнцыя Галоўнага праўлення. У сувязі з гэтым запланаваны значныя сумы на арганізаванне з'езду БГКТ. Праект бюджэту на 1969 год падляжыць зацвярджэнню Міністэрствам унутраных спраў.

Колькасць экспанатаў павялічваецца

Нядаўна сакратар ГП БГКТ Уладзімір Юзвюк і член прэзідыума Мікола Сэрадзінскі выязджалі ў пошуках цікавых экспанатаў да нашага этнаграфічнага музея ў Белавежы. Наведалі яны вёску Свірыды ў Бельскім павеце, якая знаходзіцца 5 км ад Бранска. Спаткаліся там з вельмі прыхільнымі адносінамі людзей, якія добраахвотна, бясплатна перадавалі экспанаты прадстаўнікам ГП. Язэп Федарчук падарыў бур з арыгінальнай падстаўкай. Зроблена была гэта прылада бацькам Язэпа Федарчука Аляксандрам у 1925 годзе. У гэтага гаспадара знайшоўся вельмі арыгінальны спуст і званок-плякотка (да кароў). А зноў другі Язэп Федарчук аддаў для музея БГКТ перадок ад воза на драўляных восях. Тут відны спалучэнні польскага і беларускага воза. Перадок гэты зроблены ў 1923 годзе бацькам Язэпа, Сідарам.

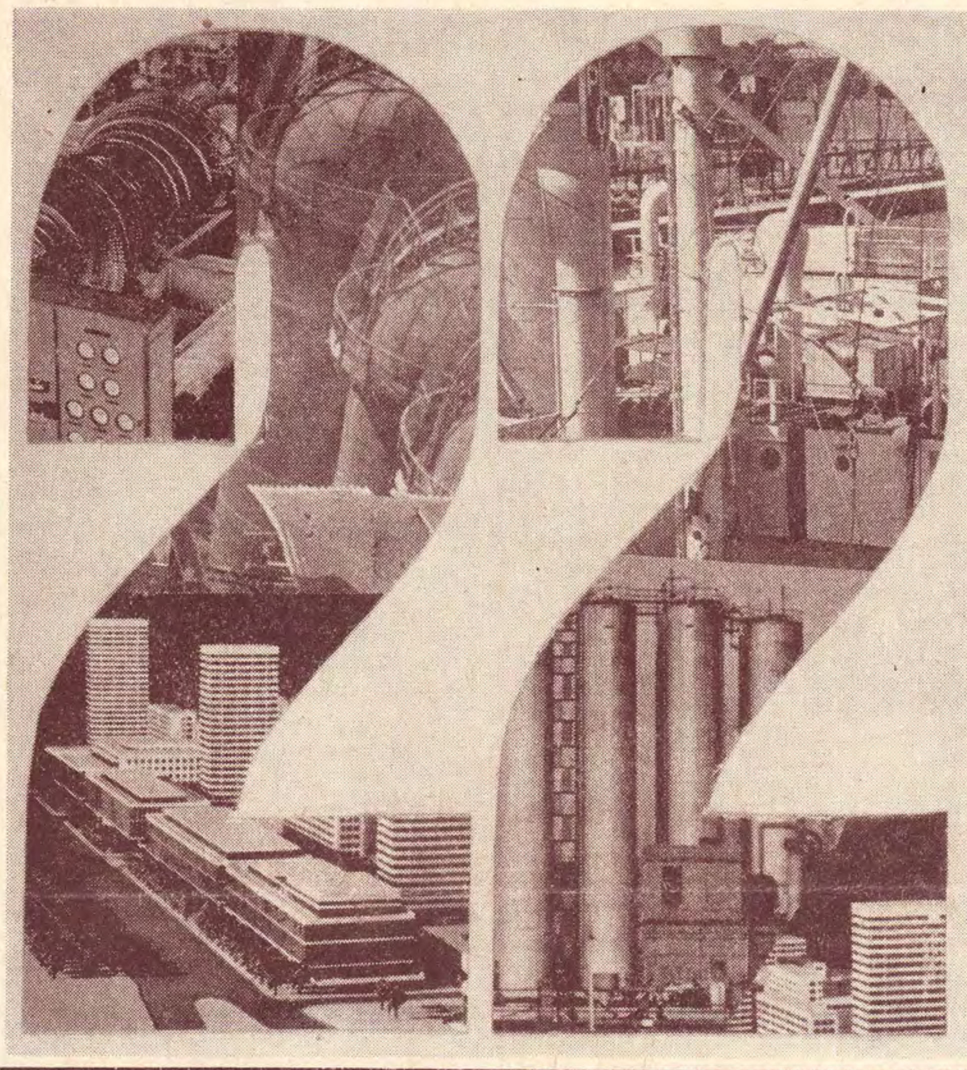
Аляксандр Колас перадаў для музея бойку для біцця масла. Зроблена яна на засадзе барабана малатарні. А зноў жорна тут такія былі, якіх дагэтуль у нашых ваколіцах ніхто ніколі не бачыў і пра якія не чуў. Яны зусім лёгкія. А будова іх свярдзёлкава.

Язэп Крыстасюк даў для музея кадлубок для перахоўвання крупы, драўляны малаток, шуфалку для перасыпкі збожжа і ключку для выцягвання скуры.

Кастусь Федарчук падарыў цікавую прыладу азначэння гарызанталяў і перпендзікуляраў.

Са Свірыд прывезена дзевятнаццаць вельмі каштоўных экспанатаў матэрыяльнай культуры беларускага насельніцтва. У гэтым зборы вялікую ролю адыграў Мікалай Сэрадзінскі, які знаў добра асяроддзе і амаль усіх жыхароў Свірыд.

Такім чынам наш этнаграфічны музей папоўніўся новымі цікавымі экспанатамі. А такіх рэдкіх экспанатаў у беларускім музеі Белавежы ёсць ужо шмат: ужо ёсць што аглядаць, ёсць што паказаць шматлікім экскурсіям, якія наведваюць музей. (мх)

БЕЛАСТОЦКІЯ МАТЫВЫ

(У ТРОХ ЧАСТКАХ)

Беласток памяркоўны, з грымасай прымірэння, як пажылы незнаёмец, не настолькі стары, каб не сцярпець маладых і не так слаўны, каб ведалі яго імя, не самаўпэўнены, мудры жыццём, спакойны. За вакном паўночны вецер, у кватэры майго трыццацігадовага равесніка, Геніка Бароды, міла і ўтульна: ён, Марыся, яго жонка, Ёля, іх дачушка, і я. Усе мы (апрача Ёлі) выраслі на 45-ым кіламетры, паўночна-усходнім.

Матыў першы. Вострава.

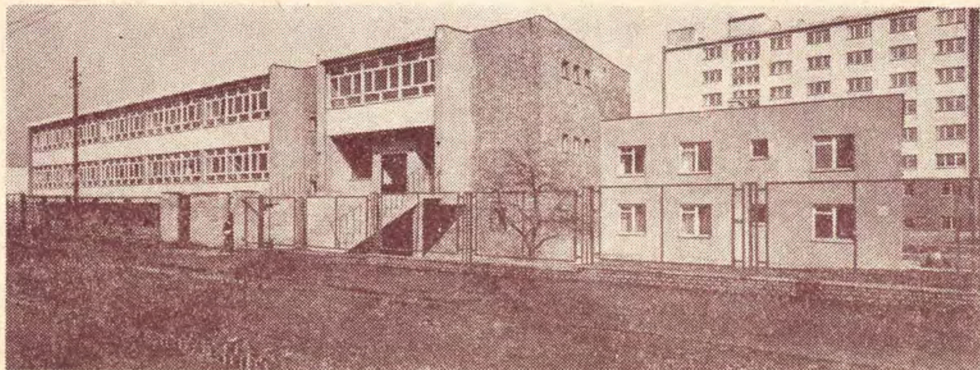
Паўночнае Вострава, паабапал шашы ў Крынках, на самым пачатку гэтага выбрукаванага шва заполянскай канецсакольшчыны, абрубленай лясамі, хаты, прышытыя адна каля адной арнаментальным парадкам на срэбнакаласістым абрусе з беларускім хлебам; там, калі прыслухацца, смех дзяцінства здаецца, і матчыная ласка, і пошум дрэў шыракалістых, і песня ў час вечаровы, і мова мілая сэрцу. Там жыцця палова.

Генік Барода, прыяцель мой сардэчны, нарадзіўся ў 1939 годзе ў Паўночным Востраве (Сакольшчына).

Матыў другі. Беласток.

Стаў вучнем Будаўлянага тэхнікума ў тыя першыя пяцідзесятыя гады, калі на пажарышчах ля Рыбнага Рынка арганізавана выстаўка тэхнікі, у парку — паказ сельскагаспадарчай культуры (два разы), а Беласток падымецца з руінаў за 60—100 год (плёткі!), і каму вы патрэбны? (зласлівасць у адрас «будаўлянкі»), краўцы зарабляюць добра. У 1956 годзе тэхнік Е. Барода, з яшчэ цёпленькім дыпломам у кішэні, прымае працу ў слыннай беластоцкай «Прамыслоўцы», дванаццаць год таму назад, пры будаўніцтве Фастаўскага баваўнянага камбіната, аднаго з найбольшых у Польшчы, і ад восені нас-

(Працяг на стар. 4)

24 гады мінула ад гістарычнага прыняцця Маніфеста ПКВН, які абвясціў новы лад, сацыяльную і нацыянальную справядлівасць у нашай краіне. Уладу ўзялі ў свае рукі рабочыя і сяляне і пачалі ажыццяўляць ідэі Ліпеньскага Маніфеста. Адбудоўвалі гарады і фабрыкі, дзялілі людзям панскія маёнткі, змагаліся з рэакцыйным падполлем. І проста не верыцца, што з таго часу прайшло ўжо больш 20 гадоў. Як усё змянілася за гэты кароткі час! Цяпер, калі праязджаеш праз нашыя вёскі і мястэчкі, цяжка ўявіць, што яны былі так страшэнна знішчаны нямецкімі акупантамі. Калі ідзем па сялянскай вуліцы, асветленай электрычнасцю, калі заходзім у клуба-кавярні і бачым тэлеперадачы, або калі чуем рокат трактараў і бачым прыгожа апранутых дзяўчат, якіх аніяк не адрозніш ад гарадскіх, душа радуецца. Пабагацелі

мы, паразумнелі. Матацыкл, радыёпрыёмнік, трактар, электрычнае святло, з кожнай вёскі дзесяткі навучэнцаў у сярэдніх і вышэйшых школах — усё гэта стала нечым зусім нармальным. Інакш зараз ніхто не прадстаўляе ходу нашага сённяшняга жыцця. Прывядзем некалькі прыкладаў.

У Гайнаўскім павеце на 146 вёсак электрыфікавана больш 130. Сельскагаспадарчыя гурткі валодаюць больш як 200 трактарамі з поўнымі камплектамі сельскагаспадарчых машын (як плугі, культыватары, бораны, прычэпы). Мала ўжо спатыкаецца сеянне збожжа ўручную, таму што выконваецца гэта работа амаль 500 сеўнікамі. Знікла беспаваротна малацьба цэпам. Каля 150 малацільных агрэгатаў аблегчыла жыццё гаспадарам. Жніво сярпом таксама ўжо амаль не спатыкаецца. Многія гаспадары набылі ўжо сабе жняяркі, а апрача гэтага больш 150 штук налічваецца іх у сельскагаспадарчых гуртках.

У Новым Беразове (Гайнаўскі павет) няма той хаты, з якой хто-небудзь не вучыцца або не закончыў сярэднюю або вышэйшую школу. Амаль няма такой хаты, каб хто-небудзь не адышоў у горад. Там больш 50 асоб ужо ёсць з сярэдняй адукацыяй і больш 20 асоб з вышэйшай адукацыяй. Яны зараз займаюць адказныя пасады ў нашым і іншых ваяводствах. У Новым Беразове сельскагаспадарчы гурток мае 8 трактараў з поўным камплектам сельскагаспадарчых машын.

У вёсцы пракладзены ходнікі, пабудаваны сучасныя крамы і будынак для мясцовай ГРН. У сялян налічваецца больш 20 сціральных машын, а ўжо радыёпрыёмнікаў, матацыклаў і веласіпедаў не палічыць. Кожны імкнецца купіць цяпер халадзільнік, пыласос, сокавыжымалку і іншыя прылады, якія аблягчаюць працу жанчыне. Пячэнне хлеба кожнай сям'ёй цяпер таксама ўжо памалу адыходзіць у мінулае. Кожны тыдзень па два разы давозіць сюды хлеб гайнаўскі ГС.

Нашыя вёскі маладзеюць. Напрыклад, у Сухавольцах за гады народнай улады пабудавана больш 40 новых дамоў і большасць з іх мураваныя. У многіх вёсках ліквідавана ўжо цераспалосіца. А колькі змеліяраваных сенажацяў і паш, а колькі вёска атрымоўвае мінеральных угнаенняў і колькі карысці мае з кантрактацыі! Усё гэта стала нармальным, штодзённым.

А як вёска наша выглядала 20 год назад, перад Ліпеньскім Маніфестам?

На Беласточчыне было электрыфікаваных толькі 18 вёсак. На вёсках Беласточчыны 86 000 чалавек залічвалася да групы «лішніх рук да працы». Панаваў голад на зямлю, цемра і забабоны. У 1937/38 навучальным годзе у Польшчы каля 1 мільёна дзяцей зусім не вучылася ў школе, а ў Беластоцкім ваяводстве налічвалася іх 31 тысяча.

Сёння наша вёска змеханізаваная і адукаваная, заможная і культурная.

І ў 25-ты год народнай улады на Беласточчыне сяляне нашых вёсак уступаюць з новым уздымам на працоўныя подзвігі, да якіх мабілізуюць іх тэзісы V З'езда ПАРП. (мс)

Падзеі • Здарэнні • Факты • Каментарыі • Весткі

СВЕТ

СВЯТА ФРАНЦЫІ

У мінулую нядзелю, 14 ліпеня, Францыя ўрачыста святкавала гадавіну збурэння Бастыліі і скасавання феадальных прывілеяў ў 1789 г. Ад гэтага часу лічыцца перыяд I Рэспублікі. II Рэспубліка распачынаецца ў 1848 годзе ў час т.зв. «вясны народаў». III Французскую Рэспубліку запачаткоўвае Парыжская Камуна ў 1871 годзе і яна працягваецца аж да 1940 года, г.зн. да нямецкай акупацыі. IV Рэспубліка ўзнікае пасля перамогі антыгітлераўскай кааліцыі над фашысцкімі захопнікамі. Урадам IV Рэспублікі кіруе, тады яшчэ малады, генерал дэ Голь. Аднак праз год падае ў адстаўку. Аж да ўзнікнення V Рэспублікі Францыяй кіруюць два прэзідэнты і змяняецца больш 20 урадаў. Дэ Голь вяртаецца на прастол прэзідэнта ў 1958 годзе і ад таго часу лічыцца V Французская Рэспубліка.

Святкаванне адбылося ў гэтым годзе пасля вялікай перамогі галістаў у нядаўніх выбарах. Ваенны парад прыймаў дэ Голь, а побач з ім стаяў толькі што створаны новы ўрад з новым прэм'ерам Куў дэ Мюрвілем. Але перамога галістаў у выбарах абсалютна не вырашае складаных цяжкасцей Францыі. Аднымі з найвялікшых праблем Францыі з'яўляюцца наступныя: вырашэнне спраў беспрацоўя, гаспадарчыя справы, звязаныя з нядаўняй мінулай забастоўкай і адхіленнем пошліны ў адносінах між краінамі ЭВГ.

ЗВОЛЬНЕНЫЯ

Савецкія ўлады звольнілі амерыканскі самалёт з салдатамі, які парушыў паветраны абшар СССР і быў прымушаны прызямліцца.

У БАЛГАРЫІ

1 ліпеня ўведзены 5-дзённы (42 з палавінай гадзіны) тыдзень працы ва ўсіх установах і на прадпрыемствах акругаў Габрова і Старая Загора, а таксама ў 25 фабрыках з іншых акругаў Балгарыі. Прадбачваецца, што да 1970 г. 5-дзённы тыдзень працы будзе ўведзены ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі з выключэннем сельскай гаспадаркі, службы аховы здароўя і асветы.

«ПРАЎДА» АБ ЧССР

Маскоўская «Праўда» ад 7 ліпеня на тэму ЧССР піша: у барацьбе ў абароне сацыялістычнага ладу і ў замацаванні чэхаславацка-савецкай дружбы — камуністы і рабочы клас Чэхаславакіі «могуць заўсёды лічыць на поўную падтрымку і зразуменне з боку савецкага народа». Артыкул навязвае да пісьма, якое накіравала да савецкіх таварышаў канферэнцыя актыву Народнай міліцыі ЧССР.

ШТО З ЧОМБЕ?

М. Чомбе, былы «прэзідэнт» Катангі, ужо год часу прабывае ў турме ў Алжыры. Адна з кенійскіх газет запрапанавала, каб адаслаць яго ў Еўропу. У адказ на прапанову адной з алжырскіх газет, каб аддаць вязня пад суд Арганізацыі Афрыканскага Адзінства, кангійскі прэзідэнт Мабуту сцвердзіў: «Чомбе — для нас ужо нябожчык. Дык навошта ж асуджваць яго другі раз?» А.К.

БССР

24-УЮ

У 24-ю гадавіну вызвалення часцямі Савецкай Арміі Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў адбылася ўрачыстасць на плошчы Перамогі, ля помніка-абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам Беларусі, якія загінулі ў баях за вызваленне Бацькаўшчыны.

Ганаровую варту ля помніка мелі палітычныя і дзяржаўныя кіраўнікі Беларусі.

НАРАДА

У Мінску адбылася нарада кіруючых работнікаў прафсаюзаў рэспублікі. У ёй прынялі ўдзел старшыні абласных Саветаў і рэспубліканскіх камітэтаў прафсаюзаў, кіраўнікі спартыўных арганізацый.

Абмеркаваны задачы па ўдасканаленню эканамічнай работы прафсаюзных арганізацый.

АГЛЯД

Бюро ЦК ЛКСМ Беларусі, прэзідыум Рэспубліканскага савета прафсаюзаў, калегіі міністэрстваў сельскага будаўніцтва, прамысловага будаўніцтва, меліярацыі і воднай гаспадаркі і іншыя вырашылі правесці рэспубліканскі агляд студэнцкіх будаўнічых атрадаў, прысвечаны 50-годдзю БССР, Кампартыі Беларусі.

Агляд ставіць сваёй задачай выявіць лепшыя студэнцкія будаўнічыя атрады.

ПЛЕНУМ

Адбыўся пленум абкома беларускай кампартыі ў Магілёве, прысвечаны абмяркоўцы масава-палітычнай работы і мер па яе паляпшэнню ў святле рашэнняў пленума ЦК КП Беларусі.

ФЕСТЫВАЛЬ

Фестываль беларускага прафесіянальнага мастацтва, прысвечаны 50-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі, адбыўся наМіншчыне. Дзесяць дзён у гарадах і вёсках вобласці выступалі лепшыя з лепшых калектываў рэспублікі.

Канцэртамі на Міншчыне закончыўся Фестываль беларускага прафесіянальнага мастацтва, які папярэдне адбыўся ва ўсіх вобласцях Беларускай Рэспублікі.

СУСТРЭЧА

У клубе Саюза пісьменнікаў БССР настаўнікі беларускай мовы і літаратуры Мінскай вобласці сустрэліся з літаратарамі, якія расказалі аб рабоце перыядычных выданняў сваёй арганізацыі, аб творчых планах і адказалі на шматлікія пытанні. Настаўнікі расказалі аб сваёй працы, асаблівасцях выкладання беларускай мовы і літаратуры ў школе. Паэты прачыталі свае новыя вершы.

КОЛАСА

У літаратурным музеі народнага паэта Беларусі Якуба Коласа за апошні час пабывала шмат экскурсантаў. Сярод іх — пісьменнікі, дзеячы культуры і мастацтва, настаўнікі, студэнты, вучні з розных гарадоў і вёсак, замежныя госці.

Фонды музея папоўніліся новымі матэрыяламі. (ся)

ПОЛЬШЧА

XII ПЛЕНУМ ПАРТЫІ

У днях 8—9 ліпеня адбылося XII пленарнае пасяджэнне Цэнтральнага Камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі. Пленум аднагалосна прыняў тэзісы Цэнтральнага Камітэта на V З'езд партыі. З'езд вырашана склікаць на 11 лістапада 1968 года. Разглядаючы арганізацыйныя справы, Цэнтральны Камітэт прыняў наступныя пастановы:

— У сувязі з лістам Эдварда Охаба з дня 10 красавіка гэтага года, накіраванага да Палітбюро, наступнага зместу: «З увагі на характар хваробы зрокавага нерву, што ў вялікай меры абмяжоўвае мае магчымасці працы, прашу Цэнтральны Камітэт звольніць мяне з абавязкаў члена Палітбюро ЦК» — Цэнтральны Камітэт прыняў яго заяву звольніў Эдварда Охаба з абавязкаў члена Палітбюро партыі. У сувязі з адыходам на пенсію Уладзіслава Віхі, Цэнтральны Камітэт прыняў яго заяву і звольніў яго з абавязкаў сакратара ЦК.

— Цэнтральны Камітэт выбраў членам Палітычнага бюро сакратара ЦК Баляслава Яшчука.

— Цэнтральны Камітэт выбраў намеснікам члена Палітычнага бюро і сакратаром ЦК Мечыслава Мочара.

Пленум усебакова прадыскутаваў тэзісы на V З'езд партыі. У дыскусіі меў голас між іншым член ЦК партыі I сакратар Ваяводскага камітэта партыі ў Беластоку Аркадзь Лашэвіч. Звярнуў ён між іншым увагу на асаблівасці Беластоцкага ваяводства, вынікаўшыя з яго шматнацыянальнага складу. «Недацэньванне, — заявіў А. Лашэвіч, — у гэтых умовах нацыянальнага дзейніка, асабліва ў практычнай палітычнай дзейнасці партыі, можа прынесці дадатковыя ўскладненні, даючы дадатковыя аргументы рэакцыйным сілам, атакуючым нашую партыю. Не ведаючы нацыянальных асяроддзяў, іх звычаяў, індывідуальнасці і духоўнай структуры, нельга рабіць на іх паслядоўнага палітычнага ўздзеяння».

На заканчэнне дыскусіі з прамовай выступіў I Сакратар Цэнтральнага Камітэта партыі Уладзіслаў Гамулка. Сцвердзіў ён, што замешчаныя ў з'ездаўскіх тэзісах праблемы датычаць усяго народа. Таму і права да дыскусіі над тэзісамі павінен мець увесь народ, між іншым усе арганізацыі.

Наступна Уладзіслаў Гамулка праанілізаваў некаторыя гістарычныя прычыны актыўнай дзейнасці рэвізіяніцкіх сіл у Польшчы.

Адказваючы тым, хто выступае супраць палітыкі партыі з лозунгамі «пашырэння дэмакратыі», Уладзіслаў Гамулка ўказаў на складанасць міжнароднага становішча, на заўзятую дыверсію імперыялізму супраць сацыялістычных краін. «Не ўяўляйце сабе, — заявіў прамоўца, — што мы тут у нас можам дазволіць сабе на адкрыццё перад ворагамі сацыялізма дарогі да атакі на сацыялістычную ўладу. Гэтага ў ніякім выпадку не можам дазволіць». (п)

ВАЯВОДСТВА

КОЛЬКІ ТРАЦЯЦЬ У ДУБРОЎСКІМ

Павятовая Станцыя каранціну і аховы раслін сцвярджае, што ў Дуброўскім павеце з-за пустазелля і іншых шкоднікаў раслін тамтэйшыя гаспадары кожны год трацяць 15% ураджаю зерня і каля 30% бульбы. Гэта азначае, што дуброўскія гаспадары паносяць страты каля 1080 зл з кожнага гектара збожжа і 3840 зл з кожнага гектара бульбы.

ДОМ «РЭЗЕРВІСТА»

У апошнім часе ажывілася праца пры пабудове грамадскім чынам дома «рэзервіста» ў Гайнаўцы. Ужо зроблены выкап пад фундамент. Працаўнікі Прэзідыума ПРН у Гайнаўцы ўжо прапрацавалі па 9 гадзін пры пабудове дома.

КАБ ЛЕПШ ГАСПАДАРЫЛІ

Больш 400 вучняў школ сельскагаспадарчай падрыхтоўкі (СПР) прыймала ўдзел на практыках у рамах ОГП, у гаспадарствах Беластоцкага і Ольштынскага ваяводстваў. Практыкі адбываліся ў спулдзельнях ці на дзяржаўных гаспадарках.

На практыцы вучняў СПР з Орлі ў Галдапскім павеце выступілі ўсе пазнаўчыя і выхаваўчыя моманты. Моладзь прыймала ўдзел пры пасадцы бульбы, буракоў і сенакосах. Дырэкцыя ПГР стварыла моладзі ўсе ўмовы працы і адпачынку. Апінія моладзі была адназначная: «Сёлеташняя практыка заахвоціла нас да працы ў дзяржаўных і спулдзельчых гаспадарствах». Вучні пабывалі на практыцы 22 дні. Сярэдні заработак кожнага ўдзельніка за адзін дзень склаў 44 зл.

ШЛЯХЕЦКІЯ ДВАРЫ

На Беласточчыне захавалася 35 двароў. Гэта нямнога, калі ўлічыць, што калісь яны былі амаль у кожнай большай вёсцы. Найцікавейшыя захаваліся ў Тыборах-Камёнцы, Высокамазавецкага павета, у Страблі Бельскага павета, Бенцкаве Граеўскага павета, у Паўлавічах, Ласосне, Рудцы, Супраслі і Тыкоціне.

Зараз усе яны знаходзяцца пад апекай кансерватара забыткаў незалежна ад таго ці служаць яны як школьныя памяшканні, ці памяшканні ўстаноў, ці з'яўляюцца жылымі дамамі.

НА ФЕСТЫВАЛЬ У САФІЮ

Нядаўна адбылося ў Беластоку супольнае пасяджэнне ваяводскіх органаў ЗМС, ЗМВ, ЗГП, ЗСП і КМВ. На пасяджэнні быў зачытаны даклад аб міжнародным становішчы ў рамках падрыхтоўкі да IX Фестывалю моладзі і студэнтаў у Сафіі.

Да Сафіі выедзе 250-асабовая група дэлегатаў польскай моладзі. У тым ліку з Беласточчыны выедзе 5-асабовая група. Беластоцкае ваяводства будуць прадстаўляць Зофія Фалькоўская — прадстаўнік ЗГП, настаўніца з Чорнай Беластоцкай, Станіслава Гарбецкая — актывістка ЗМС з Фастаў, Ванда Керская — старшыня гуртка ЗМВ у Цеханоўцу, Станіслаў Крушнеўскі — старшыня ЗВ ЗМВ і Вяслава Руткоўская — спявачка, якая выедзе з артыстычнай групай. (ак)

NIEDZIELA, 21.VII.

9.00 Program dnia. 9.05 ,,Sopot 67'' — film TVP 10.00 Dla młodych widzów: ,,U nas w obozie'' — rep. z letniego obozu Pionierów (Moskwa). 10.30 ,,Przypominamy, radzimy''. 10.40 ,,Melodie na dzien dobry''. 11.00 PKF. 11.15 Telewizyjny mecz sportowy o puchar CRZZ. 13.20 Wiadomości dziennika. 13.30 ,,Spotkania z przyrodą''. 13.55 ,,Przemiany''. 14.25 Dla dzieci: N. Gołębska — ,,Bo w Mazurze taka dusza''. 15.30 ,,Monety królewskie'' — film (,,Przygody trzech muszkieterów''). 16.00 Sprawozdanie z Międzynarodowych Zawodów Lekkoatletycznych o Memoriał Braci Znamieńskich (Leningrad). 17.15 ,,Kamera 68'' — felieton tv. 17.35 ,,Dzień powszedni'' — rep. film. 17.45 ,,Estrada Literacka'': ,,Święta miłości kochanej Ojczyzny''. 18.35 ,,Polska daleka a bliska''. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik TV. 20.10 ,,Tele-Variete''. 21.10 ,,Skąpani w ogniu'' — film fab. pol. 22.40 ,,Niedziela Sportowa. 23.00 Cliff Richard'' — film ang.

PONIEDZIAŁEK, 22.VII.

11.35 Program dnia. 11.40 Wiadomości dziennika. 11.55 ,,Zmiana warty'' — transmisja z uroczystości przed Grobem Nieznanego Żołnierza. 12.40 ,,Diabeł morski'' — film fab. radz. 14.15 Dla dzieci: ,,Przygody Srubki'' — film CSRS. 14.45 ,,Kino Krótkich Filmów''. 15.15 ,,Mazowsze — Warszawa'' — program muzyczno-poetycki. 15.55 ,,Czas tworzenia'' — rep. filmowy. 16.10 ,,Laureaci'' — program poświęcony laureatom Nagród Państwowych w dziedzinie sztuki i literatury. 17.00 Teatr TV. R. Brandttaetter: ,,Król i aktor''. 18.00 ,,Zaśpiewajmy to jeszcze raz'' — felieton tv. 18.25 ,,Po ten kwiat czerwony...'' — program estrady wojskowej. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik TV. 20.05 ,,Koncert z dedykacją'' (Katowice). 20.55 ,,Spotkanie'' — film TVP (,,Stawka większa niż życie''). 21.50 Wiadomości Sportowe. 22.10 ,,Spiewa Wanda Warska''.

WTOREK, 23.VII.

10.00 ,,Towarzysze podróży'' — film fab. radz. 11.30 Przerwa. 16.50 Program dnia. 16.55 Wiadomości dziennika. 17.05 ,,Teleferie''. 18.20 TV Kurier Warszawski. 18.35 ,,Po szóstej''. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik TV. 20.05 ,,Gra Poznańska 15-tka Radiowa''. 20.35 ,,Pokolenie ZMP'' — program Redakcji Młodzieżowej. 21.05 ,,Towarzysze podróży'' — film fab. radz. 22.35 Dziennik TV.

SRODA, 24.VII.

10.00 ,,Wielki mecz'' — film (,,Dr Finley''). 10.50 Przerwa. 16.50 Program dnia. 16.55 Wiadomości dziennika. 17.00 Dla dzieci: 17.20 PKF. 17.30 ,,Nie tylko dla pań''. 17.50 ,,Jak się do tego zabrać'' — film CSRS. 18.05 ,,Nad Odrą i Bałtykiem''. 18.40 Wszechnica TV: ,,Nagrody Państwowe'' (,,Rozmowy o nauce polskiej''). 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik TV. 20.05 ,,Wielki mecz'' — film (,,Dr Finley''). 21.00 ,,Światowid''. 21.30 ,,Przegląd muzyczny''. 22.00 ,,Pan pułkownik ma nadzieję'' — rep. filmowy z Wietnamu. 22.20 Dziennik TV.

CZWARTEK, 25.VII.

10.00 Willa na przedmieściu'' — film TVP (,,Barbara i Jan''). 10.25 Przerwa. 16.50 Program dnia. 16.55 Wiadomości dziennika. 17.05 ,,Kronika 50-lecia Kraju Rad — rok 1919''. 17.35 ,,Telekram''. 17.45 ,,Singapur'' — rep. filmowy (,,Z kamerą po świecie''). 18.05 ,,Kwiaty, kwiaty...'' — program muzyczno-poetycki. 18.40 ,,Kuba 68''. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. TV. 20.05 Program publicystyczny. 20.35 ,,Ten wstrętny celnik'' — film fab. fr. 22.00 ,,Horyzonty'' — magazyn gospodarczy. 22.30 Dziennik TV,

PIĄTEK, 26.VII.

10.00 ,,Pod karnawałową maską'' — film fab. kub. 11.25 Przerwa. 16.25 Program dnia. 16.30 Dla młodych widzów: ,,Jeden dzień na wczasach''. (Berlin). 17.00 Wiadomości dziennika. 17.05 ,,Teleferie'' 18.20 TV Kurier Mazowiecki. 18.35 ,,Klub Dobrych Gospodarzy''. 19.00 ,,Trochę muzyki''. 19.20 Dobranoc''. 19.30 Dziennik TV. 20.05 V TV Festiwal Teatrów Dramatycznych: — ,,Ocean''. 21.35 ,,Pejzaże''. 22.05 ,,Za kierownicą''. 22.35 Dziennik TV.

SOBOTA, 27.VII.

10.00 ,,Podejrzenie'' — film fab. USA. 11.35 Przerwa. 16.40 Program dnia. 16.45 Program Tygodnia. 17.05 Wiadomości dziennika. 17.10 ,,W przestworzach czyli ciekawe opowieści lotników''. 17.30 ,,Pod karnawałową maską'' — film fab. kub. 18.55 ,Gawędy o współczesności''. 19.20 Dobranoc. 19.30 ,,Monitor''. 20.10 ,,Warszawa — Moskwa, Moskwa — Warszawa'' — program rozrywkowy cz. I. 21.10 ,,Almanach''. 21.40 ,,Ewa i grypa'' — film fr. (,,Ewa''). 22.15 Dziennik TV. 22.20 Wiadomości sportowe. 22.30 ,,Podejrzenie'' — film fab. USA.

Piątek, 19 lipca

8.05 Nowości. 8.15 Program dla przedszkolaków. 8.30 Na polach kraju. 9.00 Teatr literacki. Do 75 rocznicy z dnia urodzin W. Majakowskiego. 10.00 Twórczość młodych. 10.30 Dla dzieci: Podróż w bajkę. 15.00 Nowości. 15.10 Program. 15.15 Teatr literacki. Do 75 Rocznicy Majakowskiego. 16.05 Dla młodzieży szkolnej. 16.30 ,,5+2' Przegląd. 17.00 Klub kinopodróżników. 18.00 Sztafeta nowości. 19.00 Amatorom estrady. Piosenki i muzyka radzieckich kompozytorów. 20.15 Program telewizji kolorowej. 21.30 Tylko fakty.

Sobota, 20 lipca

6.55 Program. 7.00 Gimnastyka. 7.45 Nowiny. 8.00 Z dniem urodzin. 8.40 Zdrowie. Program naukowo-popularny. 9.00 Muzyczna szkatułka. 9.25 Gimnastyka i sport. 10.00 Twórczość młodych. Dzień Armenii na Wszechzwiązkowej wystawie. 10.30 Festiwal filmów **poświęcony 50 rocznicy Komsomołu, ,,Trzynaście'' — film. 12.00 Reportaż sobotni.** Siedem stuleci. 12.40 Teatr literacki. Do 75 rocznicy Majakowskiego. 13.30 Dla młodzieży szkolnej. Was zaprasza spartakiada. 14.30 Program telewizji kolorowej. 16.00 Międzynarodowe zawody sportowe. 17.15 Poczta błękitnego kominka. Program poświęcony dniu metalowca. 18.30 ,,Czas'' Program informacyjny. 19.00 I. Turgieniew ,Nachlebnik''. Spektakl. 21.00 Końcowy program laureatów IV międzynarodowego konkursu baletowe**go ,,Warna 68''.**

Niedziela, 21 lipca

6.55 Program. 7.00 Gimnastyka. 7.30 Budzik. 8.00 Telewizyjny turniej szachowy. 8.30 Dla uczniów ,,Szczors'' — film. 10.30 Dla was kobiety. 10.00 Dla żołnierzy i marynarzy. 11.30 Kiosk muzyczny. 12.00 W efirze ,,Młodość''. ,,Horyzont''. 13.00 Telewizyjny atlas narodów ZSRR. Białoruś. 14.00 Równoleżniki przyjaźni. Do rocznicy PRL. 14.30 ,,Ja z 60-tych''. Program młodzieżowy. 15.30 ,,Dzisiaj dzień metalowca''. 16.00 Międzynarodowe zawody sportowe. 17.15 ,,Tydzień ekranu błękitnego. 17.30 ,,Siedem dni''. Program międzynarodowy. 18.15 ,,Ekran i czas''. Almanach telewizyjny. 19.15 ,,Zielona dorożka''. Film.

Члены дэкламатарска-эстраднага калектыву «Самасейкі».

Вялікая культура для ўсіх

Перад летнімі канікуламі і перыядам водпускаў адбылася ў Беластоку нарада, аб якой пару слоў ведаць варта. Была гэта менавіта нарада над рэпертуарам двух беластоцкіх тэатраў — драматычнага і лялькавага, сімфанічнага аркестра і эстрады.

Іх новы рэпертуар будзем глядзець і слухаць у новым сезоне 1968/69 года, але ўжо зараз ён плануецца, дыскутуецца, зацвярджаецца.

Рэпертуар, профіль і планы драматычнага тэатра імя Аляксандра Вянгеркі ў Беластоку прадставіў дырэктар Браніслаў Орліч, лялькавага тэатра «Свершч» — дырэктар Іаанна Пякарская, сімфанічнага аркестра — дырэктар Ян Куляшэвіч, эстрады — дырэктар Рышард Варанецкі.

Аб самім рэпертуары будзем яшчэ пры іншай нагодзе пісаць, напрыклад, пры прэм'ерах. Тут хачу толькі сказаць, што відаць ў прадстаўленым рэпертуары амбітнае імкненне да высакавартасных пазіцый. Відаць амбітнае імкненне дайсці з тэатрам, музычным мастацтвам да вёскі, да ўсіх людзей.

Усе вышэй успомненыя цэнтры беластоцкай культуры многа робяць, каб бачылі, слухалі і прымалі іх усе. Таму многа выступленняў у вёсках, фабрыках, школах, на свежым паветры.

(вл)

З УРАЧЫСТАСЦІ АДДЗЕЛА

Як мы ўжо інфармавалі, у мінулым нумары «Нівы» 22 чэрвеня гарадскі аддзел БГКТ у Беластоку адзначаў дзесятую гадавіну сваёй дзейнасці. Сёння змяшчаем здымкі з урачыстага вечара.

Фота М. Хмялеўскі

Выступае харавы калектыў аддзела.

Самы ахвярны актыў гарадскога аддзела.

УСПАМІНЫ

Zofia Tołstojowa

Pamiętniki.

Wybór i tłum. z ros. M. Leśniewska
Kraków, 1968 WL
Cena — zł 70,—

Гэта ўспаміны жонкі вялікага пісьменніка Льва Талстога. Софія Берц выйшла замуж за Талстога ў 18 год. Талстому было тады 34. Пражыла з ім 48 год. Памерла 9 год пасля яго, у 1919 годзе.

Была вельмі ўпартай памочніцай свайго мужа. Калі той меў цяжкасці з друкам аднаго свайго рамана, Софія дайшла да цара Аляксандра III і выпрасіла ў яго дазвол на друк.

ПАЭЗІЯ

Guillaume Apollinaire: Poezje wybrane.
Tłum. A. Ważyk.
Rainer Maria Rilke: Poezje wybrane.
Tłum. M. Jastrun.
Federico Garcia Lorca: Poezje wybrane.
Tłum. J. Ficowski.
Wydała LSW. Cena tomików po zł 10.

З серыі «Бібліятэка паэтаў XX стагоддзя» прадстаўляем тры вышэй успомненыя пазіцыі. Аўтары — гэта вялікія людзі ў сучаснай паэзіі, якія па сутнасці і ўфармавалі паэзію новых часоў.

Усе нарадзіліся ў канцы мінулага стагоддзя. Рыльке — аўстрыйскі паэт, Апалінер — французскі, бацька яго быў палякам, Лорка — іспанец. На смерць усіх вайна мела свой жахлівы ўплыў: першы перажыў вялікае псіхічнае патрасенне, гледзячы на жудасць першай вайны, другі — салдат, памёр на два гады да канца вайны, трэці — замардаваны фашыстамі ў 1936 годзе.

Gilgamesz.

Epos babiloński i asyryjski ze szczątków zebrany i uzupełniony także pieśniami szumerskimi przez Roberta Stillera.
Warszawa, 1967. PIW.
Cena zł 30.

Паэма пра Гільгамеша — шумерскага героя, жыўшага 5 тысяч год назад. Запісана кліновым пісьмом на аккадскай мове, знойдзена была пры раскопках ў слаўнай бібліятэцы Ашшурбаніпала.

Твор аграмаднай сілы, разважае аб сэнсе жыцця і смерці, новы. а папраўдзе стары, адкрывае свет, свет, з якога нарадзіўся наш новы.

Horacy

Wybór poezji. Oprac. J. Krukowski. Tłum. z łac. A. Asnyk i in.
Wrocław, 1967, Oss. Cena zł 30.

Серыя «Бібліятэка Нарадовая» выдавецтва Асалінеум у Вроцлаве здабыла сабе прызнанне, як зрэшты кожная пазіцыя, якая гэтым выдавецтвам фірмуецца.

Вышэй названы томік вершаў прадстаўляе нам лірыку старажытнарымскага паэта, якога калісь і цяпер тлумачаць і выдаюць ўсё нанава.

Petroniusz:

Satyryki. Tłum. z łac. i oprac. M. Brożek.
Wrocław, 1968, Oss. Cena zł 22.

І яшчэ адна рэч з бессмяротнай старажытнасці. Аўтар — Петроній, вядомы арыстакрат з часоў Нерона. Аб ім многа і цікава расказвае Генрык Сянкевіч у «Кво вадіс». Большы фрагмент «Сатырыкону» Петронія называецца «Гасціна Трымальхіёна» — багатага вызваленца, які ва ўсім перабірае меру і добры смак.

МАЛАДЗЁЖНЫЯ

Lucy Maud Montgomery:

Ania z Zielonego Wzgórza.
Ania z Avonlea.
Wyd. 3. Warszawa 1967, NK, Cena zł 50.

Да гэтай кніжкі заахвочваць не трэба. Але на прыкладзе рыжай інтэлігентнай Ані можна павучыцца жыццёвай рэфлексіі нават старому.

Juliusz Werne

Tajemnicza wyspa. T. 1, 2,
Wyd. 8. Warszawa 1968, NK.
Cena zł. 35

Жулем Вернам зачытвалася і я ў маладосці, ды і цяпер бы ахвотна паплыла з ім «Наутыліем» з таямнічым капітанам «Немо» ў падводнае падарожжа вакол свету.

(вл)

У пошуках шчасця

МЕСЦА Ў ШЧЫЛІНАХ ГІСТОРЫІ

Хіба нішто на свеце не выклікае столькі захаплення, перамешанага з трывожнай пашанай, здзіўленнем і ашаламленнем, як вялікія помнікі чалавечай працы: мануметальныя будынiны, піраміды, святыні, шэдэўры сусветнага мастацтва. Вядома, якое вялікае значэнне маюць яны для народа, для адзінкі, для гісторыі. Гісторыя — абстрактная, няўлоўная для сучасніка, дзякуючы помнікам культуры, дзякуючы трывалай прысутнасці ў іх гістарычнай традыцыі, стаецца канкрэтнай наяўнасцю, рэальнай і зматэрыялізаванай. Веліч продкаў і іх вялікіх тварэнняў у форме помнікаў культуры стаецца нашай уласнасцю, кранаючы іх, аглядаючы, чытаючы, успрымаючы, навязваем непасрэдную злучнасць з усёй вялікай традыцыяй народа. Веліч традыцыі і яе стваральнікаў пераносіцца на нас. Стаемся такім чынам самі вялікімі, годнымі, бяспечнымі, знаходзім сваё трывалае месца ў гісторыі. Месца ў ходзе вялікіх падзей, вялікіх тварэнняў, вялікіх спраў.

Мае продкі са Старой Вёскі не пабудавалі пірамідаў, не стварылі карцін накшталт «Бітвы пад Грунвальдам,» не склалі «Ільяды» і «Адысеі», не пабудавалі манументальных святынь, калі не лічыць убогай драўлянай царквы на ўскраіне вёскі. А ўсё ж-такі мае продкі са Старой Вёскі не былі закінутымі ў акіян гісторыі — без маякоў ды арыенціраў. Наадварот, уся Старая Вёска была адзінай вялікай кнігай, у якой запісана не толькі яе ўласная гісторыя, але і гісторыя ўсяго чалавецтва. Не верыш? Пойдзем тады на найвышэйшы ў Старой Вёсцы ўзгорак, на Трахімаву гару, ды паглядзім на наваколле ў летні дзень, калі бязлітасна смажыць сонца, пахне дазраваючым жытнім коласам, ды бзычаць у канюшыне пчолы.

Праўда, пачатак чалавецтва не займае многа месца ў гэтай своеасаблівай кнізе. Ёсць тут усяго невялікая горка, якую называюць Адамавым Каленам. Вядома, разыходзіцца пра Адама — першага чалавека, не вядома толькі, чаму ён менавіта тут выставіў калена.

Затое пазнейшая гісторыя свету ўдакументавана ў тутэйшым краявідзе. Вось хаця бы адзінокая каплічка ў полі над крыніцаю, з якой ручай вады выплывае — пасярод лугоў, паросшых лазою. Тут, — расказваюць старыя людзі, — Божая маці, калі яшчэ хадзіла па свеце, змучыўшыся, села адпачыць над ручаём, ды вады напіцца. З той пары вада ў крыніцы стала цудатворнай, а людзі пабудавалі ў гэтым месцы каплічку. Людзі з пашанаю адносяцца да крыніцы, да каплічкі і да цудоўнай аздараўляючай вады — раз у год адбываюць тут на ўлонні лугоў урачыстыя багаслужэнні.

Або далей, там, дзе кучма буйных соснаў высіцца пад неба. Гэта Святая гара. Калісь, даўным даўно, — расказваюць, — стаяла тут царква высокая. У час нашэсця няверных бісурманаў царква з людзьмі затапілася пад зямлю. Лёгка аб тым пераканацца. Хопіць прысці сюды ноччу на Яна ды прылажыць вуха да зямлі. Пачуеш царкоўныя званы ды набожныя спевы.

А там налева, дзе роўнае плоскае поле, людзі называюць Курганкамі. За старой памяці быў тут адзін магільнік, потым гаспадары яго зааралі. Калісьці ў няпамятныя часы адбылася тут вялікая бітва са шведамі. Людзі пераконаны, што была гэта найвялікшая бітва ва ўсёй вайне. Далей відаць Грабавая гара, дзе Напалеон, уцякаючы з-пад Масквы, закапаў залатую брычку і бочку золата. Золата страшыць людзей па начах, паказваючыся ім у выглядзе агню. Хопіць накрыць агонь шапкаю — і золата будзе ў кішэні адважнага. Адважны аднак, нажаль, не знайшоўся ў Старой Вёсцы. А побач распасціраецца паросшае лазою балота, званае Воўчым балотам. Тут страшылі людзей ваўкалакі — вясельнікі, замененыя калісьці злым чараўніком у ваўкоў.

Ведаю, што скажаш, мой інтэлігентны, абазнаны ў свеце чытач. Гэта ўсё толькі прымітыўныя народныя міфы, у якія зараз нават на вёсцы толкам ніхто не верыць. Так, бо і як тут верыць. Ваўкоў — ваўкалакаў павыстрэльвалі паляўнічыя, балота, дзе хаваліся чэрці, змеліяравана, на Святой гары павырубваны найстарэйшыя святыя дрэвы, Грабавую гару зруйнавала зусім дарожнае прадпрыемства, здабываючы з яе жвір і не знаходзячы ні залатой брычкі ні бочкі з золатам, а цудатворную ваду замянілі лекары ды карэткі хуткай дапамогі.

Астаецца аднак істотная праблема. Ці людзі Старой Вёскі, перастаўшы чытаць праўды жыцця з кнігі, упісанай у яе краявід, пачалі чытаць іх з сапраўдных кніжак мудрасці?. Ці страціўшы эмацыянальны, інтымны кантакт з вясковымі пагоркамі ды хмызнякамі, навязалі такі кантакт з тварэннямі агульнанацыянальнай культуры? Ці страціўшы веру ў гісторыю, запісаную ў курганах і народных легендах, засвоілі веру ў гісторыю, пісаную гісторыкамі-прафесарамі і вынікаўшыя з яе вывады? Словам, праблема: ці выкараніўшыся з натуральнай глебы народных міфаў і легендаў, удалося нам дастаткова закараніцца ў агульнанароднай гісторыі, у шчылінах вялікіх праблем і вялікіх падзей, знайсці там сваё месца і сваё становішча?

Рыгор Паўлюк

М. ЯНКОЎСКІ

БЫЛЫ КАМАНДЗІР ПАРТЫЗАНСКАЙ БРЫГАДЫ „У ІМЯ РАДЗІМЫ" БЕЛАСТОЦКАГА ПАРТЫЗАНСКАГА ЗЛУЧЭННЯ

У БЕЛАВЕЖСКАЙ ПУШЧЫ

Ісці ў свой край дзеяння без нашых партызанскіх газет і лістовак, гэта азначала ісці напалавіну ўзброенымі. Яшчэ на маршы ў Ружанскую, а затым у Ліпічанскую пушчу група журналістаў «Беластоцкай праўды» (падпольнай газеты Беластоцкага абкома партыі, рэдактар Сцяпан Майхровіч) і «Маладога партызана» (падпольнай газеты Беластоцкага абкома камсамола, рэдактар Якаў Качан) рыхтавала тэксты лістовак і матэрыялы для выпуску гэтых газет. У лістападзе месяцы 1943 года мы ўжо атрымлівалі ад сваіх рэдакцый і друкарань з Ліпічанскай пушчы зводкі Савінфармбюро, лістоўкі, падпольныя абласныя і раённыя газеты. Усю гэтую літаратуру праз разведчыкаў брыгады і сувязных мы пасылалі ў свае раёны дзеяння і распаўсюджвалі іх па ўсіх населеных пунктах і ў варожыя гарнізоны. А ўжо перад выхадам у другі рэйд на захад мы мелі вялікі запас літаратуры: 500 экземпляраў «Беластоцкай праўды» і амаль столькі ж «Маладога партызана», каля тысячы экземпляраў газет нашых раёнаў дзеяння і шмат лістовак.

З Ліпічанскай пушчы да нас прыехаў малады, энергічны партызанскі журналіст Іван Казлоў. Ён прывёз нам свежых лістовак з апошнімі паведамленнямі з фронту і прасіў прыслаць для партызанскага друку матэрыялы аб жыцці людзей Беласточчыны і іх барацьбе супраць акупантаў. Латаратура, якую мы паняслі ў Беласточчыну, адыграла вялікую ролю ў згуртаванні працоўных гэтага краю вакол партыйных і камсамольскіх падпольных арганізацый раёнаў. Мы атрымвалі яе рэгулярна да злучэння з Савецкай Арміяй.

10 сакавіка 1944 года адбылося чарговае пашыранае пасяджэнне бюро Лапскага падпольнага міжрайкома партыі, на якім быў заслухан мой даклад аб новым паходзе ў раёны дзеяння. Бюро дваручыла мне ўзначаліць групу партызан і прыдзеленых да яе таварышаў з груп спецыяльнага назначэння. 12 сакавіка наша група вышла ў паход з Гута-Міхалінскага лесу на захад. Цяпер мы ішлі ўжо не на поўдзень Белавежскай пушчы, а праз яе Свіслачскую дачу, потым праз пушчу паўночнае Белавежы, да яе заходняй ускраіны непадалёку ад вёсак Дубіны і Навасады. Там размяшчалася група Аляксандра Юрчука. Да яе лагера і вёў нас Васіль Пятровіч Кірычэнка, якога партызаны называлі «ваўком» Белавежскай пушчы.

14 сакавіка 1944 года мы прыбылі ў лагер партызанскай групы Аляксандра Юрчука. Ідучы сюды Васіль Карніенка гаварыў мне, што група жыве ў зямлянцы. Але калі мы прыйшлі на месца, то я не ўбачыў там нічога падобнага ні на зямлянку, ні на лагер. Мы прывыклі бачыць у лагерах партызанскіх зон зямлянкі, размешчаныя па прынцыпу невялікіх гарадкоў, з «вуліцамі» і «плошчамі», асобныя кухні, шпіталі, нават клубы і лазні.

Аляксандр Юрчук са сваімі партызанамі пабудаваў недалёка ад ускраіны пушчы невялікую зямлянку на дзесяць байцоў — гэта месца яны называлі сваім лагерам. Зямлянкі той вы ніколі не знайшлі б, таму што ў тым месцы, дзе яна была пабудавана, узвышаўся над зямлёй звычайны лясны бугарок, якіх вельмі многа ў кожным лесе. Бугарок пакрыты зараснікам маладзенькага ельніку. На паўднёвым схіле яго стары пень даўно спіланай яліны, а навокал высокія сосны, веліканы-дубы, а зрэдку між імі цягнуліся ўвысь стройныя пірáміды ялін. Камлі дрэў густа ахутвалі кусты арэшніку. Мінут на дваццаць Кірычэнка пакінуў нас і вярнуўся ўжо не адзін, а з высокім, хударлявым чалавекам. Гэта і быў Аляксандр Юрчук. Партызаны яго групы пайшлі ў пушчу, а ён і Фёдар Трэдэль рыхтавалі міну-самаробку пад раскідзістым дубам, дзе і знайшоў іх Васіль Пятровіч. Грэдэль застаўся там, бо ён адначасова быў і вартавы, а Юрчук прыйшоў да нас.

Знаёмства было кароткім, як звычайна знаёмяцца партызаны, але Юрчук быў усхваляваны. Ён не чакаў днём такой вялікай групы, а нас было 60 чалавек і, як гаспадар, не ведаў дзе яе размясціць. Партызаны пачалі размяшчацца самі. Юрчуку відаць не спадабалася гэта. Ён прапанаваў нам больш зручнае месца метраў за трыста ад сваёй зямлянкі.

Кірычэнка з групай пачаў абсталёўваць лагер, а мяне і партызана-дэсантніка Валянціна Бандарэнку Юрчук павёў знаёміць са сваёй зямлянкай.

Ён падыйшоў да пня і нахіліў яго да сябе. Разам з пнём паднялася квадратная глыба імху і лісцяў, яшчэ пакрытых снегам і перад намі адкрылася яма ў падзямелле. Гэта быў ход у зямлянку. Улезлі ў яе па шырокай дашчаной лесвіцы. Аляксандр апусціўся апошнім і глыба зноў закрыла ўваход. Крыху пахла вільгаццю звычайнага сялянскага склепа, але цяпло жылога памяшкання прымушала нас адчуваць, што мы трапілі не ў склеп, а ў звычайны невялікі пакой з затхлым паветрам.

Гаспадар зямлянкі запаліў васковую свечку і мы сапраўды ўбачылі тое, што адчувалі ў цемені. Падлога, сцены і столь зямлянкі выкладзены дошкамі. Паабапал вузкага калідора — нары для адпачынку, а ля процілеглай ад лесвіцы сцяны невялікі столік, якісь паперы на ім. чарніліца, ручка. Побач з лесвіцай лавачка, на ёй вядро вады і кубак. На абедзвюх нарах салома, засланая саматканымі коўдрамі, а замест падушак звычайныя мяшкі, напханыя сенам.

Мы пацікавіліся, як жа можна спаць у такой нары без вентыляцыі. Юрчук падышоў да століка і высунуў са сцяны дашчаную засаўку. Мы ўбачылі круглую дзірачку сантыметраў 15 у дыяметры. Гэта звычайная жалезная труба закапаная ў зямлю і выведзеная з зямлянкі наверх у густы ельнік, а там замаскаваная тонкім пластом моху. Зямлянка пачала напаўняцца свежым паветрам.

І яшчэ не маглі мы зразумець адной хітрасці дубінскіх канспіратараў, як ім удаецца замятаць за сабой сляды на снезе. Але і гэта зроблена вельмі проста. Вакол уваходу ў зямлянку густы ельнік крокаў на дзесяць ад яго і тут слядоў ніяк не прыкмеціш. А далей стаяць у блытаным парадку пні, укапаныя восенню 1943 года. Па гэтых пнях заходзяць і выходзяць яе жыхары да спецыяльна пракладзенай сцежкі ў два процілеглыя ад зямлянкі бакі.

У нашых краях такая канспірацыя непатрэбна была нават у першую зіму вайны, бо калгаснікі, калі і ведалі, што ў іх лесе ёсць партызаны, то кожны трымаў гэта ў сакрэце. Тут жа шпікі і правакатары высочвалі партызан і даносілі аб іх гестапаўцам. Такія абставіны прымушалі нашых беластоцкіх сяброў па зброі будаваць канспірацыйныя жылішчы і старанна замятаць за сабой сляды. Я зразумеў, чаму Юрчук так баяўся нашага суседства побач з зямлянкай. Ён, мабыць, лічыў нас часовымі гасцьмі. Але мы і самі адмовіліся б жыць у такіх падзямеллях, бо ў гэтым не было патрэбы.

Пасля знаёмства з партызанамі невялікай групы Аляксандра Юрчука мы сумесна вырашылі папоўніць яе новымі людзьмі з нашай групы і стварыць трэці партызанскі атрад брыгады «У імя Радзімы». Па жаданню самых партызан атраду было прысвоена імя Фелікса Эдмундавіча Дзяржынскага. Камандзірам атрада назначылі Юрчука, камісарам Паўла Апанасевіча, начальнікам штаба Георгія Хадзеева і начальнікам разведкі Валянціна Бандарэнку.

Група, якая прыбыла са мной, перайшла яшчэ далей у пушчу. У яе лагер перайшлі ўсе дзяржынцы. Зямлянка апусцела, але яна была неабходна для захавання прадуктаў і гаспадарчых рэчаў.

З намі прышло некалькі чалавек з групы спецыяльнага назначэння, якую ўзначальваў капітан Васюк. Сам Васюк застаўся пры штабе злучэння ў Ліпічанскай пушчы, а ўсе справы па выкананню заданняў у раёнах дзеяння ён даручыў Пятру Аляксеевічу Воласу. Пётр Аляксеевіч пайшоў у Бельскі раён да нашых партызан Уладзіміра і Васіля Шаралаў у вёску Відава. Васіль Пятровіч застаўся ў Белавежскай пушчы, а я з Юрчуком, Бандарэнкам і пяццю аўтаматчыкамі вышлі для знаёмства з раёнам дзеяння брыгады.

Вёскі Навасады і Дубіны нам спадабаліся. Мы сустрэліся там з надзейнымі людзьмі Юрчука, але яны прасілі нас быць асцярожнымі, не хадзіць па вуліцы нават ноччу, а ў дамы да сваіх людзей заходзіць праз агароды. Гэтыя вёскі размешчаны паблізу Гайнаўкі і нямецкія шпікі часта шныраюць па вясковых вуліцах.

Дубіны — старажытная вёска. Першыя пасяленцы пабудаваліся тут, прыкладна, у 1639—1670 гадах для аховы Белавежскай пушчы. З таго часу і пачынаецца гісторыя гэтай вёскі. За прайшоўшыя стагоддзі яе жыхары перажылі шмат паноў і падпанкаў, але такіх катаў і цемрашалаў, як нямецкія фашысты, яны яшчэ не бачылі. Мы былі задаволены, што гэтая вёска стала радзімай нашага атрада імя Дзяржынскага і першай базавай вёскай партызанскай брыгады «У імя Радзімы».

Пасля разведкі подступаў да чыгуначнага палатна ад Гайнаўкі да вёскі Пераход і знаёмства з размяшчэннем на ёй умацаваных кропак ворага мы перайшлі за чыгунку. Пачаўся рэйд па Гайнаўскім, Бельскім і Бранскім раёнах.

На маршруце паходу нельга было абмінуць нямецкага дзяржаўнага маёнтка Дзендзілова. Тут трэба адзначыць, што на Беласточчыне, у гэтых раёнах, амаль усе маёнткі ахоўваліся ад партызан самімі рабочымі. Немецгаспадар ці аканом трымаў у сябе зброю і пры паяўленні партызан рабочыя павінны былі бегчы да яго, узбройвацца і даваць ім адпор. Калі мы

Беластоцкія матывы

(Працяг са стар. 1)

тупнага года вучыцца ў Вечаровай інжынерскай школе. Закончвае ў 1962 годзе, інжынер, але перад тым праца і навука, калаўротак дня і зацятасць непраспаных ночаў. Вытрымаў адзін з пяцёх-дзесяцёх. Цуд? Не цуд — упартасць. Беласток, адросшы з папялішчаў.

Генік Барода, друг мой, таварыш у шчасці і няшчасці, дазволіць сабе на цэламесячны водпуск, першы ад дванаццаці год цэламесячны.

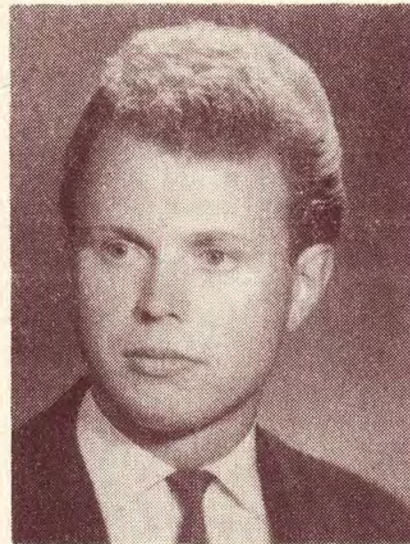
Матыў трэці. Мільёны.

З'яўляецца кіраўніком групы будоўляў (6—7), роты рабочых і дзевяцёх інжынерна-тэхнічных работнікаў (афіцэраў прадукцыі), персанал плюс дваццаць чатыры мільёны злотых у год, па два мільёны штомесяц, кошт рэалізаваных інвестыцый, восьмая частка ўсіх, што ў руках «Прамыслоўкі», в о с ь м а я частка гігантычнай «Прамыслоўкі» у руках інжынера Е. Бароды, семдзесят тысяч кубічных метраў, якія будуюцца штогод. Семдзесят тысяч. Найлепшыя з найлепшых, ён найлепшы.

Паэзія мільёнаў.

А вось проза...

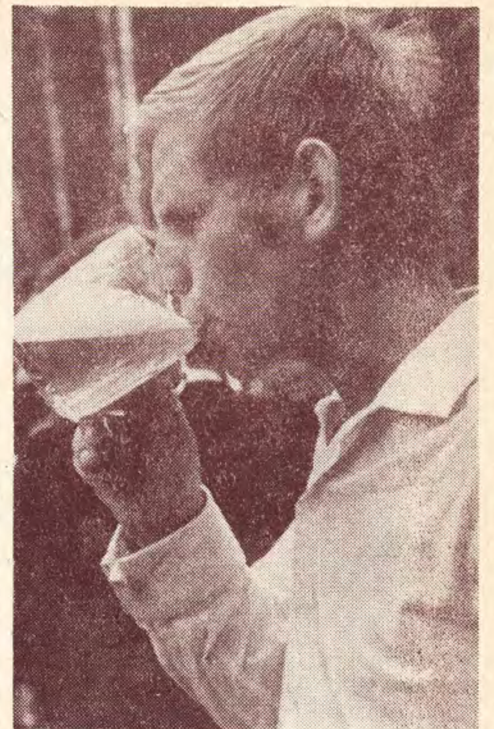
Аб'ект(ы) «Бажантарня», 210 тысяч кубічных метраў: агародніцка-спажывецкая фабрыка, Цэнтрасталь, склады, магазіны, насенная цэнтраля, гандлёвая база (галоўны будынак займае 8 тыс. квадратных метраў), сыраварня (за 50 мільёнаў). І іншыя, разам за чвэрць мільярда злотых. «Хлодня» (Усходняя шаша), базы, магазіны, школа, чыгуначная ветка, бровар (разбудова), мясакамбінат (будаванне і разбудаванне).

Рух жалеза, тэхніка, готык планаў, будоўлі жыцця, сэнс, радасць працы, патрэбнасць, — ступенькі, чартоўска нялёгкія ступенькі, ад Быту да Свядомасці Быту, цікавасць да свету і яго будаванне.

На першай старонцы: школа медсясцёр пры вуліцы Аргадовай, 20 мільёнаў зл., 22 тыс. кубічных м, першая з найноўшым абсталяваннем, ідэал 1957 г. інж. Бароды).

Сакрат Яновіч

ВЯЛІКАЕ З ПЕНКАЙ

Калі мацней прыгрэе сонца, дык адразу ўзрастае запатрабаванне на халодныя напіткі. Тады найбольш аматараў на піва. Дастаўшчыкам піва для Беластоцкага ваяводства ў асноўным з'яўляецца Піваварскае прадпрыемства ў Дайлідах пад Беластокам. **У мінулым годзе выпрадукавала яно звыш 17 мільёнаў літраў піва.** Дайлідскаму бровару дапамагае піваварская спулдзельня ў Сувалках, якая выпускае ў год каля 8,5 мільёна літраў піва. **У гэтым годзе дайлідская півоварня намерана выпусціць каля 22 мільёнаў літраў «яснага з пенкай».** Цяжка проста ўявіць сабе такую колькасць піва. Калі б прышлося бутэлька за бутэлькай паставіць у адзін шэраг гэтую колькасць піва, можна было б абставіць з абодвух бакоў дарогу з Беластока да Сахаліна ды яшчэ асталося б на дарогу з Беластока ў Берлін. (вр)

фота аўтара

10 ТЫС. КІЛАМЕТРАЎ ПРАЗ МІЖЗЕМНАЕ МОРА

Два разы: у доме культуры «Ляснік» у Гайнаўцы і ў Белавежы др. Сабіна Тычка з Бальнеакліматычнага інстытута з Познані расказвала пра сваё падарожжа па свеце. Праехала яна 10 тыс. кіламетраў праз Грэцыю, Італію, Туніс, Алжыр, Заходнюю Еўропу. Слухачу свайму др. Тычка на каляровых дыяфільмах (празрочах) паказала сваё падарожжа.

Др С. Тычка выступіла таксама з навуковым дакладам аб сваім інстытуце ў Белавежскім інстытуце млекакормячых.

Як паведамляе нас Таварыства прыяцеляў Белавежы др. С. Тычка была ў захапленні ад Белавежы. (вл)

НЯДБАЛЫ ПРАДАВЕЦ

Калі разыходзіцца аб забеспячэнні вясковых крамаў неабходнымі таварамі ў час такіх важных палявых работ, як жніво, дык у нашай ГРН Трасцянка ідзе яно вельмі дрэнна. У Трасцянцы ёсць сельскагаспадарчы гурток, багаты сельскагаспадарчымі машынамі да жніва, і ён мае поўна работы. Але што з таго, калі 4 ліпеня г.г. прывезлі да трасцяніцкай крамы шпагат, а прадаўшчыца не захацела яго прыняць. Тады дастаўцы былі змушаны везці вышэй успомнены тавар у вёску Белкі, каб там яго пакінуць. А ў вёсцы Белкі сельгасгуртож не мае машын да збору жыта, бо ў Белках цераспалосіца і машынамі не можна абрабляць зямлю. У Трасцянцы ж, дзе машынамі абрабляюць зямлю, то зноў няма шпагату ў краме.

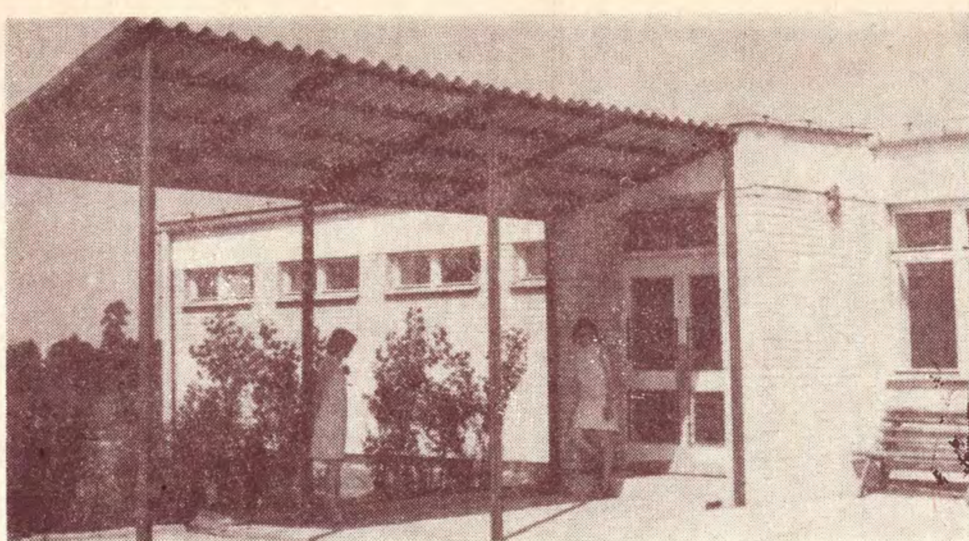
4 ліпеня г. г., калі трактарам ГС з Нарвы вёз піва з Беластока і спыніўся пры краме ў Трасцянцы, дык прадаўшчыца не прыйшла да крамы, каб прыняць піва. Такая вялікая вёска, якая ляжыць на турыстычным шляху Беласток — Белавежа мала калі бачыць піва ў сваёй краме. А жыхары Трасцянкі змучаныя работай і спёкай, таксама вымушаны ехаць да Белак — 4 км або да Пухлаў — 5 км, каб напіцца піва, бо у тых вёсках прадаўцы стараюцца, каб было піва ўдосталь.

«Ярош»
Гайнаўскі павет

ЧЫМ ПЛАЦІЦЬ?

Магчыма, не ўсе гаспадары ўжо ведаюць, што за машыны, выкарыстаныя ў час жніва ад сельскагаспадарчага гуртка, можна плаціць, скажам, крэдытам. Не заўсёды ёсць грошы на руках, таму можна звярнуцца да кіраўніцтва сельскагаспадарчага гуртка, каб прызнала крэдыт у спулдзельчай касе СОП. Крэдыт такі можа быць прызнаны нават на 12 месяцаў (на тры працэнты).

Гэта значная выгада для слабейшых гаспадарак, якія не маюць пастаянных грашовых запасаў. Таму заахвочваем карыстацца крэдытамі ў СОП, перад усім, па той прычыне, што машыны менш каштуюць, чым ратаёўскія коні; гаспадарка можа хутчэй падняцца на ногі, кошты апрацоўкі зямлі меншыя. Вялікі шанц развіцця нашай сельскай гаспадаркі, кожнай гаспадаркі паасобна, знаходзіцца ў выкарыстоўванні сельскагаспадарчай тэхнікі. Гэта не агітацыйныя нагаворы, гэта факты, аб якіх пераконваюцца гаспадары штораз часцей. (СЯ)

«Пабудаваны» ў Сяміхочах прыгожы будынак новай школы.

Нашыя настаўнікі

„Я ПАВІНЕН ІМ ВЫЙСЦІ НАСУСТРАЧ"...

Аб **Тадэушу Ваўжыняку** — кіраўніку пачатковай школы ў Сяміхочах Сямяціцкага павета пісалі газеты, гаварыла радыё. У гонар яго адгрымелі пахвалы, а чалавек ізноў астаўся сам на вясковай ніве дзеяння са сваімі клопатамі і радасцямі.

Тадэуш Ваўжыняк не з'яўляецца настаўнікам беларускай мовы ды і не находзіць з беларускага асяроддзя, але з'яўляецца беларускім культурным дзеячам у тым сэнсе, што амаль ад пачатку сваёй прафесіянальнай працы на вёсцы, у беларускім асяроддзі, вядзе беларускія мастацкія калектывы. Упершыню з беларускім мастацкім рухам Ваўжыняк сустрэўся ў Рагачах, дзе пачынаў працу як некваліфікаваны настаўнік у 1955 годзе.

— Як гэта сталася, што Вы, паляк, — пытаюся свайго субяседніка, — уключыліся ў беларускі мастацкі рух?

— Думаю, што працуючы ў беларускім асяроддзі, нельга ў гэты рух не ўключыцца, а тым больш, калі бачыш, што самое асяроддзе хоча нешта «культурнае» рабіць і не можа. Дык лічу, што я павінен ім выйсці насустрач. Пачаткова справа выглядала не проста. Не ведаючы беларускай мовы, я сам мусіў перад не распрацоўкай вучыцца чытаць некалькі месяцаў. Зараз справа з чытаннем выглядае многа лепш.

Вельмі актыўна і добра дзейнічае драмгуртож у Сяміхочах. Трэба сказаць, што члены мастацкага калектыву вельмі зжытыя, дружныя, а гэтаму спрыяе хіба аўтарытэт кіраўніка. Быў, напрыклад, такі выпадак, што адна з членаў калектыву, перад аглядам выйшла замуж аж у Рыбалы, але не падвяла і на агляд прыехала.

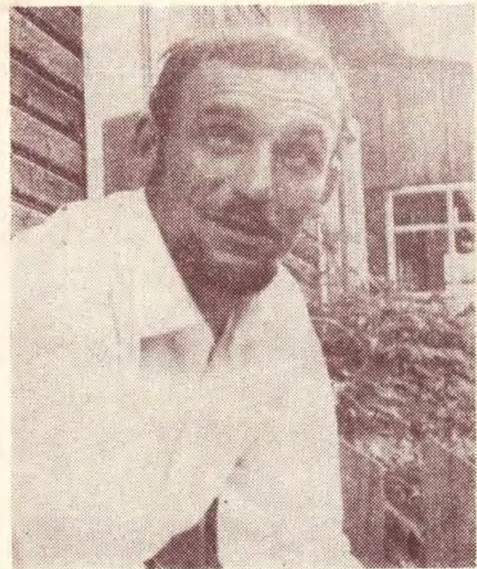
Размову працягваем і штораз больш кранаем шырокія тэмы культурнай дзейнасці на вёсцы. Т. Ваўжыняк нават падзяліў культурную дзейнасць на тры групы:

1) вёскі, якія нешта, а можа і многа, робяць у культурна-асветнай галіне, не маючы ўмоў да працы,

2) вёскі, дзе ёсць умовы, і нічога не робіцца,

3) вёскі, дзе ўсё даецца грамадзянам, моладзі, а яны нічога не робяць.

Ілюстрацыяй да такіх сцверджанняў можа быць **Тымянка**, дзе замнога пхаецца бясплатных рэчаў: тэлевізар, клуб «Рух» і інш., а яны гэтага абсалютна не дацэньваюць. А што можна сустрэць ў клубе ў Тымянцы? Вельмі часта рассеўшыхся ў шапках хлопцаў ці мужчын, гуляючых у карты. Іншыя асяроддзі, напрыклад, **Сяміхочы**, не атрымліваюць нічога, хаця тут штогод драматычныя калектывы рыхтуе мінімум дзве прэм'еры. Як здаецца, апрача пахвальных гімнаў у друку і радыё, ніхто не дапамог маладому настаўніку

Настаўнік Тадэуш Ваўжыняк не траціць надзеі.

— дзеячу ўтрымаць вельмі арыгінальную «Смочую яму» — гарцэрскі клуб, які будаваны выключна грамадскім чынам і ўласнымі рукамі. Трэба дадаць, што тут бывалі не толькі гарцэры, але вечарам сюды прыходзіла 70—80 асоб моладзі і старэйшых людзей. «Смочай ямы» ўжо няма. Няма таму, што трэба было правесці яе рамонт, адізаляваць бетонную сценку ад зямлі і іншыя працы, а дапамагчы ніхто не хацеў: ні ГРН ў Тымянцы ні павет.

Настаўнік Тадэуш Ваўжыняк не траціць надзеі і далей актыўна працуе. Пабудаваны ў Сяміхочах прыгожы будынак новай школы. Зараз кіраўнік школы стаіць на чале грамадскага камітэта пабудовы рамізы-свяцліцы. Ёсць толькі адно «але». Ці не замнога грамадскіх функцый мае Ваўжыняк? Ён жа і сам гаворыць, што з'яўляецца «ёлачкай», на якую «навешалі» функцый, а з ніводнай з іх да канца і добра не можа вывязацца. Павятовыя партыйныя і дзяржаўныя органы павінны гэта прааналізаваць, каб не марнаваць здольнасці і запалу настаўніка-дзеяча.

Нам застаецца павіншаваць тав. Тадэуша Ваўжыняка з дыпломам Настаўніцкай студыі, якую закончыў завочна ў ліпені г.г., і пажадаць поспехаў у культурнай працы на вёсцы.

А. Карпюк
фота аўтара

прышлі ў Дзендзілова, то гэтыя «ахоўнікі» самі паказалі нам, дзе знаходзіцца іх гаспадар — гітлеравец.

Аперацыі па разгрому такіх маёнткаў мы нават не запісвалі на свой баявы рахунак, бо амаль паўсюдна сваіх гаспадароў, пры нашым паяўленні, выдавалі самі рабочыя. Мы забіралі зброю і неабходныя нам прадукты, а ўсё астатняе раздавалі сем'ям рабочых.

Мне ўспамінаецца такі выпадак з нашага рэйду. Зайшлі мы на шкіпінарны завод. А там бочак са смалой і шкіпінарам — поўны двор. Немец збег, а яго намеснік — паляк сам папрасіў нас спаліць усю прадукцыю, падрыхтаваную для адпраўкі ў Германію.

— Толькі, — кажа ён, — дайце мне, таварышы, бізуноў па мяккім месцы і па спіне. Я пабягу дакладваць на вас і пакажу пану камендану свае пісагі.

Мы, вядома, задаволілі просьбу намесніка, а ён са смакам ускрыкваў ад удараў ім жа дадзенага бізуна нашаму партызану Ваню Чарнышову. І тавар згарэў і намеснік застаўся ў пашане перад начальствам.

І яшчэ ўспамінаю адзін характэрны выпадак у маёнтку Лапскага раёна. Гэта было пазней, у чэрвені месяцы 1944 года. Зайшлі на сядзібу. «Ахоўнік» парадку палічыў нас за немцаў і схаваўся за куст. Начальнік атрада Багдана Хмяльніцкага лейтэнант Шаўчэнка злавіў яго. Той з ахвотай паказаў акно ў пакоі гаспадара. Наш перакладчык, партызан Юзэф Пшпюрка пастукаў у акно. Пачуўшы нямецкую мову, гаспадар загадаў камусь адчыніць дзверы і запаліў святло.

Убачыўшы савецкіх партызан, ён анямеў ад страху і ў непрытомнасці грымнуўся на падлогу. Выбегла яго перапуджаная «фраў». Мы паднялі гаспадара, спрыснулі яго вадою. Гэта быў старэнькі, шчупленькі, аднавокі і ад нарукі немец. Побач з ім стаяла такая ж сухенькая бабулька. Абое чакалі смерці і папрасілі ў Пшэпюркі дазволу пацалавацца.

У куце яго пакоя стаяла сем вінтовак і штосць падобнае на аўтамат. Дзіву трэба было дацца, для чаго патрэбна гэтай істоце зброя? Пшэпюрка пераклаў мне просьбу немца. Партызаны засмяяліся, а гаспадар з гаспадыняй застылі ў перадсмяротным пацалунку.

Я папрасіў Юзэфа сказаць немцу, што мы, хаця і бязбожнікі, а лічым вялікай ганьбай для сябе паднімаць зброю на старых, калек, жанчын і дзяцей. Гаспадары не верылі сваім вушам. Яны чулі гісторыю вёскі Райск, у якой нямецкія жандары не пашкадавалі ні старога, ні малога і ніколі не чакалі такой гуманнасці ад савецкіх партызан, якіх яны ўяўлялі сабе людаедамі.

(Працяг будзе)

ЖМЕНЯ ЖНІЎНЫХ ВЕСТАК

Сёлета на палях Беласточчыны будзе працаваць каля 2.200 снапавязалак, папулярна званых самавязамі. Напрыклад, у Гайнаўскім павеце ёсць ужо 141 «самавязаў», абяцаюць дакупіць яшчэ некалькі; у Сакольскім павеце каля 150 снапавязалак. Жняяркі робіцца мала практычнымі, маруднейшымі, выходзяць яны, так сказаць, з моды. Не дзіва: такі «самавяз» косіць і вяжа гектар збожжа на працягу ўсяго 2 да 2,5 гадзін, не больш. І яшчэ адна важная вестка: трэба накупіць нават у запас шнуроў, сёлета іх удосталь, але на другі год будзе адчувацца востры недахоп шаўковых шнуроў да снапавязалак, заменяць іх канапляныя шнуры, горшыя.

Ужо ў мінулым годзе паявіліся на гаспадарскіх палях першыя камбайны. У Крынках, на Сакольшчыне, камбайнам зжата каля 100 гектараў збожжа. Спачатку людзі не хацелі камбайна, казалі:

— Нашто нам гэты качан?!

Але камбайн спадабаўся, ён больш зручнейшы ад снапавязалкі, дае адразу ў полі гатовае зерне. У бягучым годзе камбайнам будуць жаць не толькі на Крыншчыне, але і пад Сямяцічамі, і пад Гайнаўкай — гайнаўскія ўлады спадзяюцца прыдзелу аднаго новенькага камбайна, першага ў гэтым павеце. Праз два гады Беласточчына будзе мець каля васьмідзесяці камбайнаў.

Сельскагаспадарчыя гурткі маюць зараз 3.400 трактараў, пераважна, па два трактары. З гэтым звязаны штогадовыя клопаты аб запасовых частках, хуткіх рамонтах і г.д. Пры гэтай аказіі паведамляем усіх зацікаўленых, што кожны ПОМ стварыў, прынамсі, дзве 2—3-асабовыя аварыйныя групы спецыялістаў, якія абавязаны маманальна з'явіцца на месцы аварыі і правесці неабходны рамонт папсаванай машыны, каб не было перапынку ў жніво. Солтыс вёскі, старшыня сельскагаспадарчага гуртка ведаюць аб тым, паінфармавана іх нават аб нумарах тэлефонаў тых груп, каб можна было неадкладна пазваніць і выклікаць аварыйную групу. Вядома, наймені аварый будзе ў тых мясцовасцях, дзе мясцовыя сельскагаспадарчыя гурткі своечасова паклапаціліся аб належным стане машын, трактароў, снапавязалак і г.д. у Гайнаўцы хваляць клапатлівасць і добрую работу сельскагаспадарскіх гурткоў у Курашаве, Чыжах, Новаберазове, Дубічах Царкоўных, Старакорніне. Што ж, хваліць можна і трэба, але ці справядлівая гэта пахвала, пакажа жніўны час. Час наогул дае найлепшыя ацэнкі, найсправядлівейшыя. Гандлёвыя ўлады ў Беластоку, Гайнаўцы, Саколцы забажыліся, што сёлета напэўна будуць усе патрэбныя запасовыя часткі ў ПЗГС-аўскіх складніцах. Добра, што начальнікі ад гандлю так перажыліся, але на ўсякі выпадак трэба, каб кіраўнікі сельскагаспадарчых гурткоў упэўніліся, ці фактычна так ёсць, маючы ў памяці сумны вопыт некаторых ПЗГС-аў у мінулым, 1967 годзе. Упэўніцца ніколі не пашкодзіць, гэта папершае. Па-другое, гаспадары, якія усё яшчэ косяць жыта касою, павінны пераканацца, ці напраўду ёсць у крамах косы, брускі, малаткі. На складах таго тавару знаходзіцца вялікае мноства, але ці ёсць у крамах, у кожнай вясковай краме — гэта другая справа. Можа не быць, патрэбна дамагацца, ёсць, на жаль, прадаўшчыкі, якія лічаць, што робяць вялікую ласку, прадаючы косы гаспадарам.

І астатняя справа: заказы на машыны, якія трэба кіраваць загадзя да сельскагаспадарчых гурткоў. Нішто не робіць так многа балагану, як бесплянаваць. Гаспадар, які загадзя даў задатак на абслугу машынамі, мае першае права да іх, нават па-за членамі гуртка. Важная саліднасць у такіх справах, вусны заказ мала значыць, бо зменяецца «сто разоў за дзень» — найляпей, даваць задатак. Тады ёсць пэўнасць. (СЯ)

«Смог», англійская назва, у перакладзе на беларускую мову прыблізна «дыматуман» — з'яўляецца густой вільгацію, насычанай пылам, попелам, саджаю і г.д. «Смог» добра ведаюць жыхары Лондана.

Калі надыходзіць «смог» — сярод дня робіцца вечар, крадзецца ён у шчыліны дамоў, тады выходзіць на вуліцу небяспечна, нават немагчыма. Ніхто не патрапіць арыентавацца, куды трэба ісці, кожны блукае на дарозе да свайго дома, сутыкаецца тварам у твар з іншымі. Усюды жоўтая густая вільгаць, машыны спыняюцца і начуюць проста на вуліцы, у горадзе несамавітая цішыня, быццам у магільні, налятае дзікі страх, нельга нармальна дыхаць, паветра пахне цэментам, пяском, газамі. «Дыматуман» не прапускае найменшых гукаў.

Страшэнны «смог» перажыў Лондан у днях 5—9 снежня 1952 года. Газеты паведамілі, што памерла за гэтыя дні чатыры тысячы чалавек, а звыш чатырох тысяч памерла пасля, сотні тысяч людзей цяжка хварэла. «Смог» быў вядомы Лондану ўжо здаўна, у 1273 годзе абвешчана распараджэнне аб забароне карыстання вугалем ад якога дым прызнаны шкодным для здароўя. Праз трыццаць год пасля, у 1306 годзе, спецыяльнае распараджэнне забараніла рамеснікам карыстацца бурым вугалем, ад якога дым шкодзіць здароўю караля (так гаварылася ў распараджэнні).

Найноўшыя кантролі гарадской атмасферы ў Лондане паказалі, што палова дымаў выходзіць з традыцыйных каміноў, пры якіх так любяць сядзець вечарамі англічане. Рамантычныя каміны — прычынаю смерці многіх! Рэшта, другая палова дымаў, з'яўляецца «заслугай» прамысловасці.

Англійскі парламент прыняў пастанову «Палажэнне аб чыстым паветры». Апіраючыся на гэтым законе апрацаваны планы ачышчэння атмасферы Лондана і іншых гарадоў Вялікабрытаніі. У кожным горадзе штогод устанаўліваюцца новыя зоны чыстага паветра, у якіх ліквідаваны ўсе «дыматворныя» элементы. Адбываецца гэта так: у межах вызначанай зоны горада праводзіцца пастаянны кантроль чысціні паветра і ўсіх існуючых у дамах печаў, а таксама прамысловых аб'ектаў. Кантралёры маюць медыцынскую адукацыю, даскаанала сарыентаваны ў праблемах апалу, праводзяць нагляд над камінамі і аналізуюць якасць дыму з тых каміноў. Маюць такім чынам магчымасць акрэсліць сродкі, якія неабходна прымяніць, каб палепшыць чысціню паветра. У першую чаргу замест вугалю прапануецца стасаваць электрычнасць або газ. Людзі, якія не слухаюць іх парад, нясуць вялікія кары, грашовыя штрафы, а ўпартым прамыслоўцам маюць яны права замкнуць фабрыку да часу, пакуль уласнік не пабудуе належных інсталяцый.

Дзейнасць гэтых «кантралёраў каміноў» дае дасканалыя вынікі. Лондан і іншыя гарады Англіі, Валіі і Шатландыі, так сказаць, ачышчаюцца, можна ў іх дыхаць і жыць без асаблівай рызыкі для здароўя.

Падобная праблема існуе і ў нашай краіне, у нашых гарадах, асабліва на Шлёнску. У нас таксама прынята **пастанову аб чыстым паветры** — і моцна прыдаліся б такія «кантралёры каміноў». Некантраляваная пастанова з'яўляецца мёртвай, мала хто нават і чуў пра яе. Разам з развіццём цывілізацыі, тэхнікі, чыстае паветра робіцца праблемай і то немалаважнай — праблемай жыцця або смерці. (а-ся

«Камарыная» праблема — не новая і не простая. Людзі займаюцца ёю амаль гэтак жа беспаспяхова, як і даўно. А між тым, камары, маскіты і мухі не толькі псуюць настрой дачнікам і перашкаджаюць працаваць. Яны захоўваюць і разносяць шмат небяспечных хвароб — малярыю, жоўтую ліхаманку, сібірскую язву, нават поліяміэліт. Таму без перабольшання можна сказаць, што машкара кожны год губіць сотні тысяч чалавек, асабліва ў гарачых краінах. Не дзіва, што барацьбой з крывасмокамі займаецца Сусветная арганізацыя аховы здароўя. Пад яе кіраўніцтвам распрацаваны два арыгінальныя спосабы барацьбы з камарамі і да іх падобнымі.

Для выпрабавання спосабаў выбралі невялічкія ізаляваныя адзін ад аднаго і ад астатняга свету астраўкі ў Ціхім акіяне. На іх цяпер сапраўднае камарынае царства. На адным востраве выпрабоўваюць звычайныя ядахімікаты, але ў незвычайным выглядзе. З цэменту, змяшанага з ядам, выраблі брыкеты і раскідалі па востраве. Цэмент павольна разбураецца і пакрысе, але няўхільна выдзяляе яд.

Другі спосаб — грыбны. Вядома, грыбы гэтыя — не баравікі, нават не мухаморы. Гэта мікраскапічныя грыбы — цэламаміцэты, якія паразітуюць на насякомых. Першыя калоніі грыбоў узялі ад лічынак камароў і рассеялі на значнай тэрыторыі вострава. Ніякага іншага ўмяшання чалавека не спатрэбілася. Цяпер ваяўнічыя грыбы самі размнажаюцца, распаўсюджваюцца па востраве і знішчаюць лічынак камароў.

Наколькі новыя спосабы акажуцца эфектыўнымі, пакажа час.

„ЦЁПЛЫЯ" БАКТЭРЫІ

У Ціхім акіяне акіянографы выявілі своеасаблівыя «басейны» з цёплай вадой. Гэта каралавыя астравы ў форме кольцаў. Вада ўнутры некаторых з іх у паўтара раза цяплей, чым у навакольным акіяне. Як відаць, вада награваецца ў выніку жыццядзейнасці вялікай колькасці асобых бактэрый, якія жывуць унутры кольцаў-астравоў. Бактэрыі выдзяляюць серавадарод, таму, акрамя іх, у цёплых «басейнах» ніхто не жыве.

КАПУСТА НА КАТКУ

Незвычайны спосаб захоўвання капусты і бульбы, радыскі і буракоў распрацаван у Пермскім сельскагаспадарчым інстытуце. Дзякуючы яму агародніна захоўваецца ўсю зіму аж да самай вясны лепш, чым у звычайным сховішчы.

Зімой намарожваюць лёдавую пляцоўку і на лета засыпаюць яе пілавіннем. Восенню на гэту падсцілку ў скрынках ставяць свежасабраную агародніну, закрываюць саламянымі матамі, а зверху зноў засыпаюць пілавіннем. Такое сховішча намнога больш таннае за звычайнае, а ўзятая з яго вясной агародніна нават смачнейшая, чым скажам, са склепа.

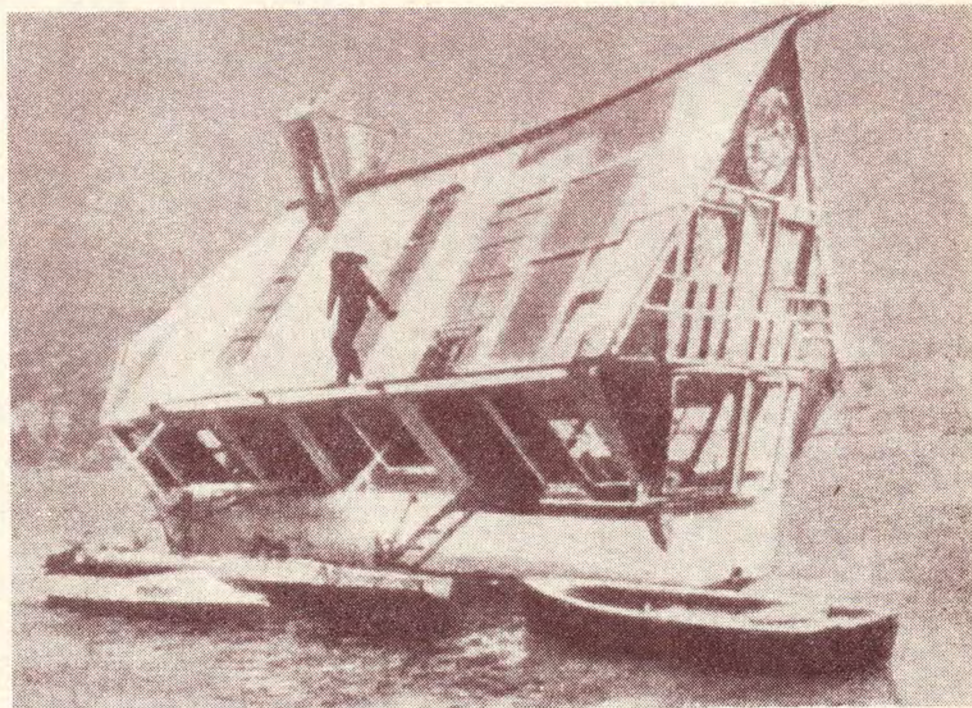
САМЫ ВЯЛІКІ Ў СВЕЦЕ ГАДЗІННІК

Гарадскія ўлады аргенцінскага горада Тандыль, размешчанага на поўдні правінцыі Буэнас-Айрэс, адобрылі праект стварэння самага вялікага ў свеце гадзінніка. Ён будзе ўстаноўлен у гарадскім парку Індэпендэнсія. Цыферблат з суцэльнай каменнай пліты будзе мець дыяметр 8 метраў. Рымскія лічбы цыферблата — гэта драўляныя скульптуры алегарычных персанажаў: індзейца, салдата, гауч і іншых. Распрацаваў праект гадзінніка і цяпер будуе яго скульптар Асвальда Нестэр Лопес.

Б. Шчарбакоў

ПЧОЛЫ АТАКУЮЦЬ

Некалькі вялікіх пчаліных рояў абрушылася на японскае сяло Гатанда, размешчанае на поўдзень ад Токіо. Нягледзячы на ўдушлівую спякоту, жыхарам давялося наглуха зачыніць вокны і дзверы сваіх дамоў і адседжвацца, пакуль не падаспела выклікаяная па тэлефоне дапамога. Спецыяльныя брыгады з цяжкасцю вызвалілі сяло ад гэтай асады.

Марская хата. Архітэктар з Каліфорніі Давід Брукс пабудаваў камфартабельны плаваючы домік.

Людзі ў наручніках прыведзены на пляцоўку перад лагунай. Глюк жэстам паказвае на каменны выступ непадалёк ад трапа:

— Сядайце!

Палонныя стаяць. Відаць, не разумеюць па-нямецку.

Канваір хмурыцца і паўтарае загад, падмацоўваючы яго рухам аўтамата.

Людзі сядаюць на камень.

З тунеля выходзіць Абст.

— Увага, устаць! — крычыць Глюк.

Палонныя быццам не чулі. Малады афіцэр закідвае нагу на нагу.

— Устаць! — паўтарае канваір.

Абст рухам рукі спыняе Глюка, які пагражаючы ўскінуў аўтамат.

— Устаньце, лейтэнант, — гаворыць ён, і голас яго гучыць амаль пяшчотна. — Вы павінны ўстаць!

Лейтэнант непарушны.

Абст усміхаецца.

— Добра, — гаворыць ён, бярэ ад Глюка аўтамат і веерам дае чаргу над галовамі палонных.

Чацвёра палонных стаяць навыцяжку.

А лейтэнант сядзіць.

Абст падсядае да яго.

Ён дрэнна ведае мову, на якой намагаецца цяпер гаварыць.

Лейтэнант абыякавы. Але губы яго скаліся ва ўсмешку.

— Вы скажаеце маю мову, — гаворыць ён па-нямецку. — Працягвайце на сваёй.

— Цудоўна. — Абст аблізвае губу. — Цудоўна, лейтэнант. І так, назавіце сваё імя.

— Яно вам вядома.

— А ўсё ж?

— Лейтэнант Джорджа Пела.

— Ну вось, зусім іншая справа. — Абст задаволены. — Цяпер я пачуў гэта ўласнымі вушыма. Хто мог падумаць, што лёс пашле нам такога госця!

— Навошта я вам спатрэбіўся? — пытае італьянец. Тон немца прымусіў яго насцярожыцца.

— О, вы тут добра папрацуеце.

— Я не буду працаваць на немцаў.

— Будзеце, лейтэнант. Але я хачу, каб гэта было добраахвотна. Дайце, я вызвалю вас ад бранзалету.

— Спярша зніміце наручнікі з маіх таварышоў. І накарміце іх...

— Як, вас не кармілі?

— Уявіце, не!

Абст абураны. Вальтэр і Глюк глядзяць на яго з цікавасцю.

— Апрача гэтага, я павінен спытаць... — Лейтэнант абводзіць вачыма купал грота. — Што гэта за катакомбы?

— Хутка даведаецеся. Але спярша некалькі пытанняў. Вы былі на рускім фронце?

— Так.

— Дзе менавіта?

— Пад Львовам. Там усё і здарылася.

— Што менавіта? Але спярша я хачу ведаць, як вы там апынуліся. Чаму трапілі ў пяхоту? Вы ж раней служылі на флоце?

— Мы адмовіліся тапіць караблі праціўнікаў дучэ. Нас пасадзілі ў турму, але потым паслалі на рускі фронт да «любімых і верных германскіх саюзнікаў», загладжваць віну.

— Зразумела, — гаворыць Абст. — А адкуль у вас такая нянавісць да фашыстаў?

— О, вы і гэта прыкмецілі? — У Пелы крывяцца губы ў горкай усмешцы. — Зараз вы зразумееце... Уявіце сабе вуліцы Львова. Па іх рухаюцца германскія ваенныя грузавікі. Яны вязуць італьянцаў: абяззброеныя салдаты і афіцэры сядзяць на дне кузаваў, залажыўшы рукі за галаву. Іх канваіруюць нямецкія аўтаматчыкі. Яшчэ тыдзень назад тыя і гэтыя змагаліся пляччо ў плячо. Цяпер гэта ворагі. Грузавікі ідуць за горад. Даставілі ў лес і расстралялі ў вялізарных ровах. Фашысты забівалі італьянцаў. Расстрэльвалі з аўтаматаў, закідвалі гранатамі, дабівалі выстраламі з пісталетаў. Вы можаце гэта зразумець?

— Гэта сумнае здарэнне, — заўважае Абст. — Аднак вінаваты не немцы.

— Хто ж вінаваты ў гэтай бойні?

— Некаторыя італьянскія часці вырашылі самавольна спыніць ваенныя дзеянні. А законы вайны суровыя. Той, хто кідае саюзніка... Словам, хопіць! Вы занадта разгаварыліся. Знайце ж: тое, што вы і вашы людзі ўцалелі ў львоўскай крывавай бойні, гэта мая работа! Удзячнасці не чакаю — я тройчы атрымаю ад вас. Вы патрэбны мне, Пела. Нас зацікавілі вашы спускі на вялікія глыбіні з выкарыстаннем звычайных дыхальных прылад. Як вы гэта робіце? Я выратаваў вам жыццё. І я хачу, каб мы сталі сябрамі.

— Для нас вайна закончана.

— Шкада, што вы так вырашылі. Дарэчы, вы дарма гаворыце за ўсіх. Дык і вашы таварышы — вопытныя вадалазы?

Палонны маўчыць.

Абст кранаецца рукой яго калена.

— Паслухайце, — мякка гаворыць ён, — я даўно адчуваю сімпатыю да выдатнага спартсмена Джорджа Пелы. Ідучы за гэтым пачуццём, я выратаваў яму жыццё. Паверце, я магу прымусіць вас. Але куды лепш, калі мы будзем дзейнічаць рука ў руку. — Ён устае, аглядвае італьянцаў. — Кожнаму з вас я прапаную...

— Спярша накарміце маіх людзей, — гаворыць Пела. — Дайце ім есці, вы, гуманіст!

ТРЫБУНА чытачоў

МАРАК

Анатоль Баканач, ураджэнец Новага Ляўкова (Гайнаўскі павет) мае зараз 20 год. Пасля заканчэння Засаднічай школы механізацыі сельскай гаспадаркі ў Міхалове пайшоў служыць у армію мараком.

Нядаўна за паспяховае выкананне баявых задач атрымаў некалькідзённы водпуск і прыехаў дадому.

Асабліва цёпла сустрэлі яго даўнія сябры. Спакойнага мора табе, наш зямляк.

Янка Цялушэцкі
Фота аўтара

ЭКСКУРСІЯ

Вельмі цікавую экскурсію для вучняў пачатковай школы ў Патоцы арганізавала апякунчая адзінка ваяводскай транспартнай спулдзельні ў Беластоку. Экскурсія гэтая адбылася 27 чэрвеня на аўгустоўскія азёры. Аб арганізацыі гэтай экскурсіі многа клапаціўся сам дырэктар апякунчай адзінкі грам. Пэркоўскі. Для вучняў гэтай школы быў наняты прыгожы аўтобус з беластоцкай «Грамады». Важатым была Зофія Каралеўская, якая клапацілася аб экскурсантах, як аб сваіх родных дзецях. Першы раз у жыцці малыя экскурсанты бачылі катэр, ну і, вядома, плылі на ім.

Мікола Краўчук
Патока

...ІМЯ М. КУЖЫЛЬНАГА

23 чэрвеня у Вульцы Выганоўскай (Бельскі павет) адбылося ўрачыстае адкрыццё мемарыяльнай дошкі ў гонар памяці героя Савецкага Саюза Міколы Кужыльнага, загінуўшага ў барацьбе з фашысцкімі захопнікамі пры вызваленні Вулькі. На гэту ўрачыстасць прыехала маці і брат загінуўшага. Цяпер пачатковая школа ў Вульцы Выганоўскай будзе насіць імя Міколы Кужыльнага.

Мацейка
Дубяжын

Дарагое Сэрцайка!

Ён працаваў у нашай вёсцы. Калі жыў у адной сям'і на другім канцы вёскі, прыходзіў да мяне штовечар. Гаварыў, што мяне кахае, што ажэніцца са мной. Я таксама пакахала яго і не магу ўявіць сабе жыцця без Марка. І так было 3 месяцы. Потым ён перабраўся на памяшканне непадалёк маёй хаты. Людзі, у якіх ён жыве цяпер, дрэнна жывуць з маімі бацькамі. Яны пачалі яго адмаўляць, каб ён не хадзіў да нас. А іх сын цэлы час датрымоўваў яму сяброўства, каб той толькі не ішоў да мяне. Марэк тыдзень часу не з'яўляўся ў маёй хаце. Потым моцна захварэў і забралі яго ў шпіталь, дзе праляжаў месяц часу. Не напісаў да мяне ніводнага пісьма, а гаспадыня, дзе ён жыве, хадзіла і па ўсёй вёсцы гаварыла, што Марэк са мною і так не ажэніцца, што ён не пойдзе да мяне, пакуль будзе жыць у яе. Мне тады вельмі цяжка было. І вось праз месяц часу Марэк вяртаецца ў нашу вёску да працы і, калі сустрэў мяне, сказаў «добры дзень». І гэта ўсё. Зрэшты, ён сядзеў з гаспадыні сынам на лаўцы. Але потым, калі сустракаў мяне самую,

зачапляў, прасіў, каб я з ім пагаварыла. Я не хацела нават з ім гаварыць аднаго слова. Адказвала толькі на прывітанне і ішла далей. А калі прыходзіла дамоў, плакала ў падушку. Цяпер Марэк выехаў у водпуск да сваіх бацькоў. Я надалей кахаю яго і мне вельмі цяжка аб ім забыць. Што рабіць, Сэрцайка? Ці калі зноў Марэк, вярнуўшыся з водпуску, будзе хацеў са мной пагаварыць, згадзіцца, ці надалей паступаць так, як дагэтуль. Думала, што забуду, але не ўдаецца пакуль. Парай.

Ліда з Бельскага павета

Дарагая Ліда! Відаць, ты дзяўчына амбітная і гэта вельмі добра. Аднак бываюць выпадкі, што трэба здабыцца на адвагу і выслухаць кагось, хоць той мо і не заслугоўвае на гэта.

Таму ў тваім выпадку, калі ты кахаеш Марка, паспрабуй прымусіць сябе да таго, каб выслухаць яго. Мо ён ужо зразумеў, што брыдка паступаў, слухаючы якойсьці там гаспадыні, мо' ён аб гэтым хоча табе сказаць і перапрасіць. Варта гэта зрабіць, Ліда. Упартасць не заўсёды добрая.

Жадаю ўсяго найлепшага

Сэрцайка

ЛЕДЗЬ ДАЙШОЎ ДА ХАТЫ

Ужо мінула паўгода, як прадаўцом у вёсцы Белкі, што ляжыць у Гайнаўскім павеце, з'яўляецца Уладзімір Кананюк. Прымаючы краму ў снежні мінулага года, не захацеў прыняць некаторых тавараў, бо яны ўжо тады былі сапсуты.

У гэтых таварах знаходзіцца фарба да тканін і цукеркі ў пачках на агульную суму каля 3000 зл. Так гэтыя тавары ляжаць паскладваныя ў скрынках і цякуць па кладоўцы. Калі 19 чэрвеня г.г. прадавец стаў скардзіцца перад крамным камітэтам, то я з зацікаўленнем пайшоў паглядзець на тыя тавары. Была гарачыня — і я быў босы. Уступіўшы ў салодкую плынь, якая цякла з цукеркаў, я ледзь дайшоў да хаты, пазбіраў па дарозе ўсе бляшачкі ад піва і так моцна забрудзіў ногі, што ледзь адмыў. Гэтую справу вельмі добра ведае старшыня па гандлёвых справах ГС у Нарве Іван Семянюк, які неаднойчы бачыў сапсаваныя тавары, а ніяк не можа прыбраць часу, каб спісаць іх і закапаць. Знае гэтую справу ўжо і старшыня ПЗГС у Гайнаўцы Кастусь Майсеня, які ўжо не раз напамінаў гандлёўцу з Нарві аб гэтым, але той заўсёды не мае калі пад'ехаць да Белак.

М. Л.
Белкі

ПАМІНАЕ КІНАПЕРАСОЎКА

Вёска Чаромуха не малая. Адлеглая ад станцыі Чаромухі каля 3 км. Няма тут ніякай культурнай разрыўкі. І хаця ў вёсцы ёсць клуб «Рух», людзі нудзяцца.

Жыхары Чаромухі каля 2 год намагаюцца, каб да іх прыязджала кінаперасоўка. Кожны месяц праз іх вёску кіно едзе да Кузавы. А яны таксама хацелі б аглядаць кінафільмы. Чаму ў іх нельга дэманстраваць кінафільмаў? Ёсць адпаведнае памяшканне (клуб «Рух» ці школа). Што трэба зрабіць, каб і да іх вёскі хоць раз у месяц прыехала кіно? Трэба павятовую страж прывезці, каб яна закваліфікавала памяшканне на высвятлянне фільмаў.

Кактус
Чаромуха

Вербы каля вёскі Падбаравіска.

Фота: Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Кляшчэлі

„Tu radio Gliwice" (NRD), 23—24. „Zaufaj mi Anno" (bułgarski), 25—26. „Sobótki" (polski), 27—28.

Нараўка

„Fanfan Tulipan" (franc.), „Głosuję na miłość" (jugosł.), 24—28.

Нарва

„Chewzburska ballada" (radz.), „Trema" (USA), 24—28.

Чыжы

„Fanfan Tulipan" (franc.), „Głosuję na miłość" (jugosł.), 24—28.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі

„Marysia i Napoleon" (polski), „Kopciuszek w potrzasku" (franc.), 24—28.

Орля

„Nikt nie chciał umierać" (radz.), „Skąpani w ogniu" (polski), 24—28.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок

„Falstaff" (hiszpański), 23—24. „Sobótki" (polski), 25—26. „Daleka jest droga" (polski), 27—28.

Міхалова

„Niepokoje wychowanka Torlesa" (NRF), 23—24. „Daleka jest droga" (polski), 25—26. „Hatari" (USA), 27—28.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор

„Na tropach szpiega" (radz.), „Po kruchym lodzie" (radz.), 27—28.

Ліпск

„Lebiediew contra Lebiediew" (radziecki), „Dr Fabryzus działa" (NRD), 27—28.

Абст звяртаецца да Вальтэра: — Як справы на камбузе?

— Абед будзе праз дзве гадзіны, шэф.

— Дзве гадзіны — гэта доўга. Нашы госці не могуць чакаць. Вось што, прынясіце кансерваў — чатыры бляшанкі свініны з бабамі і чатыры вялікія сухары. Для лейтэнанта вазьміце што-небудзь больш далікатнае. Скажам, кубак кофе з майго тэрмаса і бісквіты. Вы зразумелі?

— Так, шэф.

— Кансервы бярыце самыя свежыя. Вам ясна?

— Ясна, шэф. — Радыст пераглядваецца з Абстам. — Я ўсё зразумеў.

— Ну і дасканала.

Канваір знікае ў тунелі.

Абст звяртаецца да італьянцаў:

— Спадзяюся, вы задаволены?

— Проста шчаслівыя! — скрозь зубы цэдзіць Пела.

На пляцоўцы запанавала маўчанне.

Праходзіць некалькі мінут.

І вось Вальтэр вяртаецца. У руках яго паднос, на якім кубак кофе, бісквіты і кансервы.

— Можна раздаць, шэф.

— Зразумела.

Вальтэр перадае кофе з бісквітамі лейтэнанту, затым абходзіць яго спадарожнікаў.

Італьянцы разбіраюць кансервы. А немцы назіраюць.

У круглых вачах Вальтэра вострая цікавасць. Глюк больш спакойны: стаіць, палажыўшы рукі на аўтамат, і чакае. Абст пастуквае пальцамі па каленах, быццам адлічвае секунды.

Зараз гэта павінна здарыцца.

І вось з чацвярыма палоннымі нешта здарылася. Яшчэ нядаўна яны нахіляліся адзін да аднаго, перагаворваліся. Цяпер італьянцы быццам дрэмлюць з адкрытымі вачыма.

Перамена, якая адбылася з салдатамі не скрылася ад іх камандзіра. Спярша ён толькі ў разгубленасці. Але праходзіць час — і лейтэнант ужо ў трывозе.

Абст ловіць на сабе разгублены позірк лейтэнанта.

— Што ж вы стаіце, Глюк? — нездаволена гаворыць ён. — Ну, зніміце браслеты з гэтых няшчасных.

Неўзабаве раскаваны ўсе чацвёра.

— Гатова, шэф.

— Адвядзіце людзей.

Глюк дае каманду і палонныя ідуць за ім у тунель.

— Адпраўляйцеся і вы, — звяртаецца Абст да Вальтэра. — Зашыфруйце і перадайце ў эфір: «У мяне ўсё ў парадку».

— Ясна.

Цяпер Абст сам з афіцэрам.

— Ну што вы скажаце, дарагі Джорджа Пела? Як вам падабаецца ў мяне, якія ўражанні?

— Вызвальце мне рукі, — ціха гаворыць італьянец.

— Ахвотна.

Абст спрытна знімае браслеты, кідае іх убок.

— А цяпер я запрашаю вас абедаць. Мы разам паабедаем і пагаворым. Ідзем!

(Працяг будзе)

ЧАМУ ТАК ДЗЕЕЦЦА?

У Скупаве ёсць злеўня малака. Гайнаўскія ўлады былі зліквідавалі злеўню, але дзякуючы старанням жыхароў вёскі злеўня ў Скупаве зноў існуе. Зляўняркай з'яўляецца Зоя Анішчук. Некаторыя жыхары вёскі задаволены ёю, але ёсць такія, што і незадаволены. Але ж гэта ўжо вядома, што адзін чалавек дагадзіць усім не можа. У апошнім часе збольшылася колькасць дастаўцаў малака.

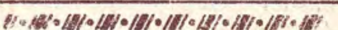
Але тут іншая справа. Пад канец красавіка Зоя Анішчук злажыла просьбу да гайнаўскай малачарні, каб яе звольнілі з пасады малачаркі, а на яе месца прынялі Ірэну Адамовіч. Ірэна Адамовіч злажыла просьбу да Гайнаўскай малачарні, каб яе прынялі на месца Зоі Анішчук. Просьбу пацвердзіў камітэт дастаўшчыкаў. Улады малачарні сказалі, каб яна зрабіла карту здароўя, тады будзе прынята.

Прайшло ўжо два месяцы і карта здароўя зроблена, а нічога не змянілася. Зоя Анішчук як працавала, так і працуе.

Ірэна Адамовіч пакрыўджана, таму што яе ашукалі. Яна некалькі разоў хадзіла да Зоі Анішчук вучыцца прымаць малако. І колькі часу трэба было страціць, каб атрымаць карту здароўя.

Навошта выбралі камітэт дастаўцаў, каб толькі фігураваў на паперы? Ці яны могуць парушыць гэту справу? Ірэна Адамовіч не хадзіла прасіць, каб яе прынялі на зляўнярку. А цяпер з яе проста насмяяліся.

Жыхар Скупава

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO I-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP: Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie. 5 $ — w USA.

B.Z.Graf. G-3 NAKŁAD 6957

УСЁ З-ЗА АГРАНОМА

Каб вы гэта зналі, што кожная прымаўка заўсёды дапасавана да сапраўднасці. Аб гэтым ужо многія пераканаліся і нічога дзіўнага, бо ўсё ж гэта ўзята з жыцця. Аб прымаўцы «пазоры мыляць» пераканаліся многія сяляне з Подварак. Тут бачыце вёска вялікая мо і больш 3 км ды і калёніяў за адзін дзень то не кожная пляткарка можа абегчы. Людзей там многа і ўсялякія. Побач ГРН нават крама з гарэлкаю каб афармляючы справы не было клопату бо найлепш як усё пад бокам. Ну вядома, ёсць і аграном. На выгляд ён здаецца зусім спакойны і добры чалавек, бо нават цёшча яго гаварыла «такі мой зяцёк спакойны, што як Міхалкаву курыцу злавіў на градках, то цераз плот перакінуў, нават дзяжкаю не ўсцёбіў. Я баба і то ёй дрэніцы галаву адкруціла б або пазуры адрэзала б».

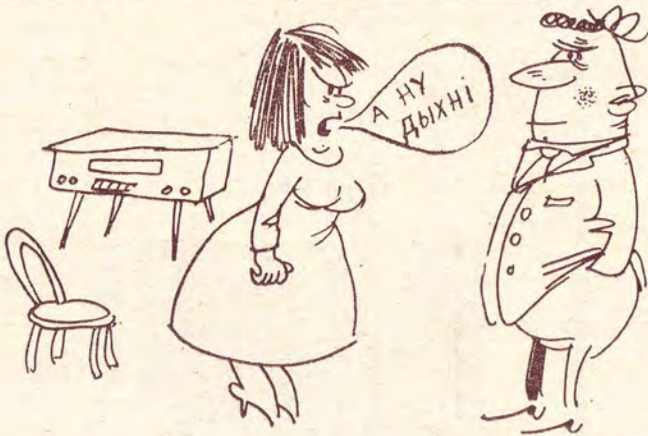
Гэты ж самы аграном, каб вы зналі, нарабіў такіх непрыемнасцей, што цяжка ўсё выказаць. Калі толькі хто ткне носа да ГРН або ў краму, ён таксама зараз тут. Першае яго слова — мінеральныя ўгнаенні. На сходзе таксама бубніць «НПК» у чыстым складзе прынамсі 50 кг на гектар. Многія не маглі зразумець, што гэта такое «НПК». Гэты спакойны аграном зараз высніў. Як папаў у яго рукі Іван, то як не круціўся, а мусіў паддацца і паехаў па гэтае «НПК». Заехаўшы ў Заблудаў пад самы склад аж за галаў хапіўся, бо «НПК» то ёсць, але склад дзе гурбамі яно звалена зусім не так, як гаварыў аграном, бруднае і нават незамецена. Пляваў, кажуць, Ванька на такія парадкі бо дзе ж тут праўда, калі гэтае «НПК» у брудным магазінчыку. Каб не ехаць з парожнім возам, купіў там крыху патасоўкі, суперфасфату, але салетры аманове не браў, бо дзе ж тут пэцкаці касцюмчык і лазіць па гэтых брудных складах. Ужо нават накіраваўся наш Ванька ехаці дамоў і толькі ўбег да гасподы, каб глытануць піва, якое якраз буфетчыца налівала прымакеві з суседняе вёскі. Прымак вядома, не хацеў апошнія 3 зл. вязці жонцы, а тут піва такое пахучае і шуміць як Міхасёвая кабыла ў гарачы дзень. Толькі ў тым часе Ванька заўважыў «НПК» у чыстых мяшэчках на прымаковай фуры. Ванька пэўна думаў што гэта той «чысты склад» і хуценька мяшэчкі на сваю фуру перакінуў. Якраз у той час як прымак дмухаў на шум, які стаўбом стаяў на піве, Ванька «дмухаў» Дарэшку бічыкам, на якой таксама паявіўся шум, як на піве. Прымак гэты, знаеце хлопец цваны, і зараз разнюхаў у які бок яго салетра паехала. Не прайшло больш гадзіны як пачуўся кокат міленчыцкае эмкі, а ў ёй прымак Жэнік сядзіць на двух мяшках салетры, рукой трымаецца за казырок каб шапкі не згубіць і ўсміхаецца.

Ад Жэніка ці ад Ванькі мала што дазнаешся, бо нават міліцыянер казаў, што ад злосці двом ім мову заняло, але на трэці дзень усе бачылі, як Ванька прыязджаў да Жэніка з якімсь мужчынам. Людзі кажуць быццам адваката прывозіў, каб той давёў да ладу, другія кажуць што з суседам. Цераз іх нават Ціханёвай Стэфцы няшчасце здарылася, бо як глянула што двох мужчын паехала ў кірунку яе хаты, то падумала, што гэта сваты да яе Ленкі і так перла дамоў, што пальца на правай назе з пазуром збіла. (Вядома, на вёсцы летам амаль кожны басяком). Казаў пасля Жэнік «даваў мне 1000 зл на згоду і прасіў каб я даравоў, бо ў яго малыя дзеці, а як пойдзе справа ў суд, можна спадзявацца адпачынку. Калі ён такі разумны, то няхай паспрабуе, бо я яму не дарую».

І каб вы каханыя зналі чым кончылася. Нашага Ваньку за яго зухвальства пакліклі «калегі» ў Беласток і нарадзілі яго за добрую ўхватку. А ўзнагарода ох яшчэ і якая. Так як Жэнік гаварыў вярнуўшыся з Беластоку ад «калегаў», то нібы ўзнагародай было ўсё разам 4000 зл. Жэнік таксама гаварыў, што яшчэ абяцалі адпачынак на некалькі месяцаў. Аднак гэта ўсё зрабіў аграном, бо хто бы паехаў па гэтую салетру, каб ён так людзей не намаўляў да гэтага.

Суседка Міхаліна

НІЎКА

* * *

Адзін арыстакрат спытаўся ў Дзюма:

— Хто быў ваш бацька?

Дзюма адказаў:

— Бацька мой быў крэол, дзед — негр, а прадзед — малпа. Мой род, мусіць, пачынаецца там, дзе затрымалася развіццё вашага.

ЯШЧЭ НЕ ЎМЕЕ

Дачуўся бацька, што яго сын, шасцікласнік, курыў на вуліцы. У абедзенны час ён пытае:

— Дык што, Валодзя, курыць навучыўся?

Валодзя схіліў галаву, маўчыць. А меншая яго сястрычка гаворыць:

— Не, тата. Ён яшчэ не навучыўся. Не ўмее праз нос дым пускаць...

ЗАЗНАЙСТВА

Будучы рэдактарам «Арызона кінер», Марк Твэн вярнуў аднаму аўтару рукапіс з наступнай прыпіскай: «Дарагі сябра, аўтарытэтныя людзі раяць асобам разумовай працы есці рыбу, таму што гэты прадукт дае мозгу фосфар. Я ў такіх справах не разбіраюся і таму не магу сказаць, колькі есці вам рыбы. Але калі рукапіс, які я з задавальненнем вам вяртаю, з'яўляецца дакладным адбіткам таго, што вы звычайна пішаце, дык мне здаецца, я не памылюся калі скажу, што два кіты сярэдняй велічыні не будуць для вас празмерным рацыёнам».

МОГУЦЬ ПАЗНАЦЬ

Гаспадар хаты запрасіў на абед двух прыяцеляў і прымае з пакоя парасоны. Жонка пытае:

— Навошта ты іх выносіш? Няўжо думаеш, што нашыя госці могуць іх украсці?

— Не, яны могуць іх пазнаць.

ЯК НАЗЫВАЕЦЦА

Ясь пытае бацьку:

— Праўда, што нежанаты мужчына называецца жаніхом?

— Так.

— А як называецца жанаты мужчына?

— Ты яшчэ малы, каб ведаць такія словы.

ПАМЫЛКА

— Кухар, я прасіў дзве порцыі мяса, а ты мне даў толькі адну.

Кухар збянтэжыўся і сказаў:

— Выбачайце, калі ласка. Я забыў разрэзаць гэты кавалак мяса на дзве часткі.

ДВОЙНАСЦЬ

Муж шчыра да сябра:

— Мая жонка так дбае аб сваёй біжутэрыі, што аднойчы, калі я адкрыў шафу, убачыў маладога чалавека, які пільнаваў яе каштоўнасці.

Нявольнік звычайны.

Нявольнік моды.

* * *

Калі вядомы французскі мастак Жан Эфель заляцаўся да сваёй будучай жонкі Маргарыты, ён пабабяцаў ёй, што на ўсіх малюнках будзе маляваць маленькія маргарыткі. І сапраўды ўсюды: і на лыжку, дзе бог лепіць першага чалавека, і сярод парыжскага бруку, і ў пакоях, і нават на даху — можна ўбачыць маргарыткі.

Аднойчы на малюнку маргарытак не аказалася:

— Што здарылася? — спыталі ў мастака.

— А гэта я пасварыўся з жонкаю, — адказаў ён.

ЗДЗІЎЛЕННЕ

— Глядзі ты, якая смелая! — здзіўлялася парася, глядзячы на мурашку. Бутаю на розі ўлезе.

Курёзы

Цудацтва

Чудацтва модніц не мае граніц. Адна з «жэмчужын» парыжскай моды — капялюш у форме трох пастаўленых адно над другім блюд. На іх можна уладжыць фрукты, піроджнае, цукеркі і іншыя харчавыя прадукты.

Закон ёсць закон

Цэлыя томы можна напісаць аб незвычайных законах розных штатаў ЗША, якія прымяняюцца яшчэ і цяпер. Вось некалькі прыкладаў.

У Філадэльфіі штат Пенсільванія, не дазваляецца паказвацца на вуліцы ў павозках запрэжаных свіней.

У Балтыморы, штат Мэрыленд не дазваляецца паяўляцца ў кінатэатрах у суправаджэнні льва.

У Калумбусе, штат Огайо, каты не павінны мяўкаць пасля поўначы.

У Н'юджэрсі не дазваляецца выводзіць курапят у бутэльках.

У штаце Мічыган сабакам дазваляецца ўкусіць пісьманосца толькі адзін раз. Пры паўторным угрызенні гаспадар сабакі плаціць вялікі штраф.

Няма людзей больш занятых, чым тыя, якія заняты самі сабой.

